

WWW.UNILIB.BS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СВЕСКА IV.

Сарајево, априла 1897.

год. XI

Власник: АЕМ. Конзисторија.

Уредник: Ст. Н. Давидовић, Протојереј.

Рукоположен.

Његово Високопреосвештенство АЕ и митрополит добро-босански господи *Николај* изволио је на службама архијерејем дана 25. и 29. марта о. г. у Доњој Тузли и Сарајеву свршеног рељевског богослова

Стевана Станчића из Дворова у чин ђакона и презвитера рукоположити, одредивши га старом оцу Софронију Станчићу, пароху дворском, за помоћника.

Број 643.

Окружница.

Протопрезвитерским звањима, пречасном свештенству и свему српско-православном народу епархије добро-босанске.

У шематизмима ове епархије од год. 1882—1886. штампани су описи неких главнијих старих манастирских и црквених развалина, али то није ни десетина од онога, што све постоји, и о чему наш народ прича.

Да се стара мјеста, на којима је негда, а и сад српско-православни народ

топле молитве за спас свој Богу творцу своје узносио, од заборавачачувају, одлучили смо да описе свију тјјех мјеста штампано у овогодишњем епархијском шематизму.

С тога позивамо све пречасно свештенство Богом храпиме нам епархије добро-босанске, да у року од мјесец дана

до 10. априла о. г. не пропусти преко надлежних протопрезвитерата поднијети нам:

- 1) Име црквине и на којем је мјесту?
- 2) Шта све народ о њој приповиједа?
- 3) Кад је грађена и порушена (год.)?
- 4) На чијој је земљи та рушевина?
- 5) Држили се какав збор и молитве преко године на њој?

6) Да се напомену иначе и сва друга мјеста, која народ поштује, и на којима се свијет на молитву сабира.

Пречасна г. г. проте и надзиратељи дужни су такве исказе од подручног свештенства скупити и *на вријеме* овој духовној власти припослати.

АЕ и Митрополит Дабро-босански:
Николай.

Записи из пастирског богословља.

Саставио ректор кијевске духовне семинарије Архимандрит Борис. Превео Григорије А. Николић свештеник у Митровици.

(Наставак.)

Да би потпуније исцрпили питање о обвезаностима пастира у одношају према пастви, показаћемо неколико услова на по се, који су нужни ради више успешнога испуњивања пастирске дужности.

а) *Познавање самог себе.* То је таково стање човечјега срца, које се постизава само путем изучавања своје рођене душе, својих сумња, борбе, опасности, нужда, искушења, грехова. С тим циљем пастир је дужан да пажљиво пази и означава своје сопствено духовно искуство, да би се руководио њим у старању о душама других: јер као што се човечји лик огледа у огледалу, тако и душа једнога човека налази себи одговарајући израз у души другога.

б) *Друштвено и привлачно обраћање.* О том је много говорено раније (у одељку о одношају пастира према друштву)¹⁾ и с тога нема нужде овде опет о том говорити.

в) *Умење прилагођивати се.* Пастир је дужан да се труди да прилагођава своја духовно васпитна средства са оним

стањем и положајем, у коме налази он ову или ону породицу или оделнога члана своје пастве, за време кад их посјети. Он је дужан прилагођавати се к људима, к њиховим карактерима, ка времену, месту и случају. Св. апостол Павле и овде, као и у многим другим одношајима, представља собом велики образац за пастира. „Ма да сам слободан од свију“ говори он за себе у једној од својих посланица, „свима себе учиних робом, да их више придобијем. Јеврејима био сам као Јеврејин, да Јевреје придобијем; онима, који су под законом, да придобијем оне, који су под законом; онима, који су без закона био сам као без закона, (премда нисам Богу без закона, него сам у закону Христову, да придобијем оне, који су без закона. Слабима био сам као слаб, да слабе придобијем; свима сам био све, да како год спасем кога. А ово чиним за јеванђеље, да бих имао дијел у њему“ (1 Кор. IX, 19—23). Свештеник је дужан да пази особитости у околностима и историју своје парохије, ненападајући са бесмисленом и брзом ревношћу на укорењене предра-

¹⁾ Види дец. свеску „Источника“ III, 3 и даље у јануарској свесци.

суде, него трпељиво руководећи и наста-вљајући своју паству. Њему је неопходно да изучава све поједине класе или групе своје пастве, али он не може постигнути тог општег знања људи друкчије, него изручавајући свакога човјека или сваку породицу на пб се. Ако је паства убеђена, да пастир зна и разуме их, то ће му радије указивати своје поверење и више ће сљедовати његовим саветима.

г) *Пажња према појединостима свога дела и математичности у радњама.* Свештеник, избегавајући да улази у појединости свога пастирскога дела, не може бити добрим пастирем. Пажња ка појединостима јесте неопходни услов успеха у сваком делу, у сваком подuzeћу. Од парохијског свештеника захтева се знање околности пастве му, њихових имена и карактера, минулога и садањег, породичнога и друштвенога положаја. Њему је неопходно да придобије добар такт у обраћању с људима и умење да води своје дело онако са условима дате средине. Ради успешнога испуњавања пастирских обавезности неопходне су тако исто усрдност и енергија, и таква постојана пажња ка појединостима и тако исто строго промишљено употребљавање средстава к цељима, која условљавају собом успех и у сваком другом, тада је могуће само надати се на добитак добрих резултата, кад су пажљиво предвиђени и за раније обезбеђени сви предходни битни услови успеха.

д) *Лични утицај пастира мимо његовог чисто службеног значења.* Сваки свештеник треба у вишем степену да влада својствима, која приличе нормалном човјеку: праведношћу, добром жељом, великодуш-ношћу и мужаством. Сила личне привлач-

ности пастира, непроменљиво утичући на људе, особито младе, показује моћни утицај на његову паству. Смиреност пастирима, као људима, као љубавним заговорницима, наученим способним на све добро, као лицима у свима одношајима привлачним, која свагда, ма где се појавила, привлаче к себи општу пажњу и својим опхођењем производе најживљи и најбла-готворнији утицај за оне, који их окру-жавају, — најпослије као људима у вишем степену великодушнима и пожртвовањима, спремнима на најблаготворније поступке, — таква смиреност личним својствима пастиревим има велико значење у његовој службеној делатности. Способност друшт-венога раденика привлачити себи друге, ако се она не доводи до лажне крајности, отвара за њега срца људска и помаже му придобити њихово поверење и оданост.

е) *Истинита обилна љубав к човечјој души.* Реч „душа“ тако се често употре-бљава од нас и при том у тако разно-ликим значењима, да ми често губимо из вида смисао речи те, као што нам је откривен у св. писму. Множина лажних теорија и противуречивих погледа на духовну природу човекову више свега помаже помрачењу и унакажењу истини-тога значења те речи. Има људи, који гледају на душу, као на функцију тела, као на мисао, која себе сазнаје, која се јавља резултатом вибрација можданих влакана и молекуларних промена у мож-ђаној субстанцији, — примајући на тај начин последицу за узрок. Али св. писмо гледа на душу, као на сздање божје, као на непосредни производ његове творачке силе, обухваћајући собом сву духовну природу човека, у њеној противности телесној природи, Одлично својство душе,

са тачке гледишта Библије, јесте разуман и наравствен живот њен, као бића сазда-нога по образу божјем. Сазнање и слобода јесу неодољива својства душе, која је сближавају с природом божанства и стављају је неизмјерно више свега материјалнога и коначнога; и тај управо слободни, разумно-наравствени живот, ма где се он појавио — у религији, у карактеру, у домаћем животу, у књизи, у школи, држави или цркви, — свуда открива првосходство душе над материјом, као бића, које нема ништа општега са елементима посљедње, која се бори са страдањима и жалостима, једнакима мучеништву, која се јавља у свему уму, чувству и савести. Највиша циљ, показана за душу човечју у св. писму, састоји се у достижењу опћења са Богом, посредством вере у њега, љубави к њему и испуњивања воље његове. Душа је штована и прослављена у св. писму тим, што је Христос страдао и умро за њу на крсту. Но та иста душа, која се представља сазданом за Бога и по обличју Бога, може се удаљити од њега и погинути.“ Изгубити душу своју можно је за човјека, као што учи св. писмо. У чему се састоји та смрт душе, ми нисмо способни потпуно појмити то сада, исто тако као и то, шта садржи у себи позитивнога та смрт у додатку за губитак свега, што је најдрагоценије ради ње: опћења с Богом. Ипак, да би могао имати у себи истиниту, обилну љубав ка пастви, пастир треба да буде човеком у неком смислу као да испитујући сву дубину зла и греха, позван је да спасава из дубине те оне, који гину; он је дужан на разне начине, макар у слабом степену, да буде изразом оне светости, ка којој се приводи душа

силом благодати Христове, која препорођава и обнавља. Само благодарећи мало-верију, равнодушности, безбрижности и површним познавањима неких пастира у духовним предметима, душе пастве им остају без потребнога старања и гину. Само тим путем могуће је објаснити отсуство у неким пастирима постојаног, ни пред чим незадржане тежње, по завету Христовом тражити и спасавати оне, који гину. Љубав ка души нашега ближњега јесте љубав ка најлепшем, непропадљивом благу на земљи; она не може и не треба да носи на себи ни најмање сенке притворства и лицемерства. Неуморна опрезност и најискренија ревност о спасењу сваке душе — то су битни знаци истинитога пастирскога старања о пастви. Овака љубав треба да трпељиво подноси свако непријатељско деловање, управљено на њу, сваку неправду, равнодушност грубост и увреду. Ко осећа у себи унутрашњу, проистичући из љубави и подкрепљени молитвом, утицај ка спасењу душа, сваке душе своје парохије, тога не може одстранити и охладнети у један пут предузетом намером никакова зла жеља, нити јавно одвраћање и непријатељство од стране парохијана. Он има углед великодушног трпљења у самом Христу; Који „к својима дође и своји га не примише“ (Јов. I, 11), и ипак то му не сметаше да гаји најчистију и савршену љубав према свима људима. Грех и самољубље могу тако јако да овладају срцем човека, рушећи у њему све истините и добре зачетке, да га чине овда онда сасвим неспособним да се односи са уважењем ка божанственој истини и њеним проповедницима. Љубав је неразделива са страдањем, с којом у свези треба да

УН И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

влада и да буде руководним начелом пастирске делатности. Она обухваћа собом све друге услове и захтеве, свуда улива поверење и велике наде. Могуће је без претеривања рећи, да ни чему другом, до ли љубави, обвезани су људи остваривању свију највећих блага, којима владају. Способност љубави је виши дар пастира, послани од Бога. Заиста, могуће ли је бити задовољним црквеном проповеди или каквим другим пастирским трудима, ако нема уверења у том, да ти труди заиста помажу спасењу ближњих? Један спољашњи успјех не може задовољити истинитога служитеља цркве, Извор истинитога задовољења за њега лежи у сазнању, да је он сарадник Бога и Христа. Сам будући „позван од Бога“, он призива к њему и друге. Бог га помирује са собом, и он навешћава благу вест примирења другима. Пастир је дужан прије свега сам да живи свето и богоугодно, да тежи ка најтепљем опћењу са Христом; тада већ може он приводити и друге ка томе опћењу. Разумни и образовани пастири овда онда бивају немоћни на црквеној катедри, и то с тога, што су они такви и у свом посебном животу. Тако велика циљ, као што је спасење човечјих душа, постизава се пастирем не друкчије, по молитвом и постом. Ко се налази у тесном опћењу с Богом, из тога ће „потећи реке живе воде“ (Јов VII, 38).

ж) *Јакe поштинe наде и јачина вере.* Овакова места св. писма, као што су понов. закони XXXI, 6; псал. I, 7. 9. псал, XXXI, 24; 1 Петр. I, 13; Дел. ап XX, 22—24; 2 Кор. IV, 1, 8, 9, служе извором највеће наде и одушевљења за пастире. Предпоставимо себи човека, који

тражи ролигиозне истине и који се срета са свештеником формалистом, који сам мало зна Христа, још мање га љуби, но који тиме не мање у стању јеррећи таквом тражиоцу, да он може наћи Христа само вером, у стању је шта више да га научи истинама вере и живота, неопходности покајања и опроштења грехова, никада сам неистражујући оно, чему учи друге. Свакако, и такво учење може да се покаже корисним за оне, који искрено теже ка опћењу са Христом, и следећи показаним настављањима, он га може наћи. Но ако се руководитељем јавља човек живог и пламеног убеђења, који верује, да је реч о Христову „сила божја у спасење“, то колико ће успешније и верније такав руководитељ водити друге ка спасењу! Ревност апостола и њихових прејемника проистицала је из њиховог сопственог срца. Сваки од њих није био само трубом напуњеном дихањем божјим, него живом силом, одржаваном духом Христовим, који освети њихове човечје способности при додиру њиховом са облашћу божанственога и бесконачнога Сам Христос узвишава и освећује човека, бирајући га ради службе себи. Он не умањује и не гуши ништа човечјега у њему, него закриљује и исправља његове природне силе и способности својим божанственим могућством. Видећи у пастиру ту дубоку сагласност његовог сопственог духа и живота са духом у истином онога чему он учи, људи признају у њему; истинитога пастира душа. И мада се за старање о спасењу људи захтева особито приправљање, ипак било би погрешно мислити, да се то приправљање састоји сасвим или готово сасвим у умној спреми, напротив, оно се састоји прво и прије

свега у васпитању воље и срца у извесном правцу. Пошто је спасење људи дело Христово, то он само може чинити људе zgodним за службу му у том делу, и ни св. Августин, ни Златоуст, а тим више ни Платон, ни Хегел не могу да науче човека вештини ловљења душа. Дух свети, послани од Христа верним слугама његовим, јесте истинити и једини сејач божанствених семена силе и успеха у

пастирској служби. Сам Христос благосиља и јача верне своје слуге и испуњава их својом божанственом силом: ради примања те силе захтева се од човека само дубока вера, истинита смиреност и самоодречење. Ако се ти услови нађу, Бог облачи пастира благодаћу свесветога својега духа и даје му вишу моћ да препорођава душе људи у живот вечни и да их води ка спасењу.

(Наставиће се).

Црква и школа.

Историјско предавање европејскијех идеја у питању одјелења школе од цркве.

Од Јована Шарића, пароха церањског у Далмацији.

(Наставак.)

Такови узроци чине, да под утиском истијех, можемо стећи смјелост разматрања њиховијех. Потанко проучење тога питања, могло би саставити сасма пријатну монографију, као блиску границама наше задаће. Ми удаљујемо од себе то трудно питање, углавити га буди којом форизлом (?) и одношајем цркве школи. Овијем путем ми смо жељели одбацити покрет западно-европскијех идеја по овоме питању, т. ј. посљедити историјску проицавост самога питања, односно одјелења школе од цркве и означити главне елементе тога одјелења, те на пошљетку објективно изложити исте доказе, који руководе штитнике, какве жељене секуларизације школа, тако и онијех, одричућих права цркве¹⁾.

Да би се по чему појава самога питања појавила као спорна ствар, нама је потребито обратити се к историји, која нам казује, у колико је народно образовање истовјетно са религиознијем просвијећено као и са знанственијем, те се обдржавало са црквенијем служитељима, т. ј. духовенством, које на то дјело гледаше као на једну од најважнијих обвеза своје пастирске службе. Ушљед тога школе са црквом бијаху сами природни факат. Познато нам је и то, да бјеше од искони учење християнско, сљедова-

телно црквено. Християнство као религија, противположно је безбожништву, ништа мање од њега напредно у култури, атејство у томе се квастајући; будући, да је религија велика идеја и носителница новијех идеја о Богу, људима и свијету; она бјеше дужна утјецати на сав умни свијет, по чему християнска црква у снази свога догматичнога одређења, из древности је себе сматрала учителицом, које учење право је Божанствено, а по томе, и наравна обвезаност. Мат. 28, 19; Еф. 4, 14; 2. Тим. 2, 2 и т. т. д.). С развијех узрока християнске ере поникоше християнске школе као првобитно сјеме нове християнске цивилизације, а и првога спорења нове християнске науке, основане на хармоничном јединству вјере и науке. Такав основ би разглашен школом у Александрији, који основ, као благочестива предаја, односила се к времену св. Марка²⁾; такве школе бијаху: антиохијска, низбинска, едеска, кесаро-палестинска³⁾; а такве се школе појавише на многим мјестима римске империје. Школе на тај начин основане при ка-

²⁾ Kenffel. Historia originis ac progressus scholarum inter christianos. helmst. 1743. rod. Sahn, De fatis scholarum gentis christianae, Culumb 1792.

³⁾ Assemani, Biblioth. orientalis, т. III., 927—942*).

^{*)} Не описива множина писаца и радника на пољу питања цркве и школе, дочим их има и *за* и *против*. Нијемци су у истој питању на првом мјесту, но због велике пространости изостављамо неке цитате овога предмета.

¹⁾ Види Евсев. Цркв. историја, књ. IV., ; Дух. Вјест. 1862. год., т. III.

У те драме епископскијем, бијаху потчињене надзору епископа, или њиховијех пуномоћника, који бијаху људи црквене дужности, по чему се односише и сами предмети школовања у врету религиозне области.

У ред наредба, излазећијех од особа и императора у V. и VI. вијеку, приписиваше се служитељима вјере и цркве у обвези с правом заводити школе због обуке дјече у основним училиштима; такве одлуке издао је Константин велики, Грацијан и Теодосије¹⁾; у христјанској цркви стаде се обраћати маса безвјерника и клир бјеше првим и поглавитим учитељем тих ученика²⁾. На западу духовенство дуго вријеме бјеше искључивим преставником писмености, држећи то као специјалну своју властитост, као *ars selecta*. На западној страни Европе, односно образовања, бијаху главнијем чиниоцем манастири, у коју врету похвално спадају бенедиктинци. У осталом потребито је знати, да црква ммађаше у томе случају приправу кандидата за духовну службу и народно образовање; не зависимо од практичне цијељи, које не бијаше у то вријеме.

Проблематичко сазнање неопходности народнога обрвовања у сопственом смислу, налазимо тек при епохи Карла великога, кога про- свијећена радиност створи период у историји народнога образовања у Европи³⁾. Карло љубљаше науку, те помоћу Алкуина, дјакона Павла подиже придворне школе, у којима се учашу његова дјеца и његовијех великаша; он је знао да искључиви континентал учитељски може дати духовенство, те по томе и од њега тражити услугу на дјелу народнога образовања; ушљед кога расположења поједина епископска катедра и манастир обвезаше се заводити школе; сеоски свештеници бијаху дужни заводити сеоске школе и давати годишњи извјештај о својој педагогијској дјелатности. Ко би се одликовао у томе раду, тај би добио име „схоластик“, добивши на то повластицу снагом јерархије⁴⁾. Падом Карлове империје, распала се и његова учећа се ствар; сеоске школе ичезнуше, осташе

1) Codeh. Theodosianus lib. XIII., Cod. Justinianus lib. II.

2) Moratori. Dissert. hd, ant. med. aev. стр. 809.

3) Loreng de Carolo litterarum fanore 1828., halle.

4) Theru, hist. de l'educat. en France, 1852 г., т. 2.gesch. d.

само манастирске, које се преокренуше у специјално-духовна заведења, као што се види из акенскога сабора 817. год.; но и те су у току времена поклекле у шљедству ограничења монаха, преподавањем елементарнијех наука: читања и писања, у колико бјеше огроман проценат и међу њима неписменијех⁵⁾. Када се бјеше по кретоносној војни пробудила тежња к народној просвјети, црква се постарала задовољити томе питању: уређиваху се домикалне и францескалске установе, какове педагогијско поприште сматраше својом привилегијом⁶⁾. У то вријеме стадоше се појављивати тако зване грађанске школе, са својим новим програмом, односећим се на тако звани *artesliberalis*, под којим именом равумије се као науковна ствар — граматика, риторика, астрономија и музика; умножавао се опет опсег тијех наука, те су исте те науке успоставиле средњевјековни *trivium* и *quadrivium*. Духовенство се ревностно одазивало тим новинама, учвршћујући их конкуренцијом; неки градови, на пр. Лијеки Брауншвајн, ни- таху у папа и архиепископа особите концесије на право заводења градскијех школа, у којијем концесијама да тачно буде назначен програм предавања, обично ограничено елементарном обуком у читању и писању: изјављиваху се исти градови за право контролисања од стране духовенства над учитељима, и ништа мање и њиховога избора. Појава градскијех школа, раширењем учебне програме, сматраше се најпрвим критичним моментом, по одношају зависимости школе од цркве, по томе, што се овдје у први мах појавило питање градскијех сталежа, односећих се к аутономији школа; за стално сами факт говори, да је могућа муниципална школа, а главно је и то, да може бити учитељем и да није свештеник, у колико је образован особинама, којима самостални и правим институтом свјетскијех учитеља, који иду паралелно са свештенством, по чему и дужни бјеху доцније срести се као двије корпорације, разликујући се разбирањем саме задаће народнога образовања с тиме.

5) Cars, St. Dominique et les Dominicains, 1830.

6) Лајнцишки магистрат желећи имати своје право бирати и удаљавати поглавицу и учитеља својијех школа, молио је за такову дозволу у папе Бонифација IX. Rudkorp,

Проповијед XIV. недјеље

Од дра Schillera. Предео с њемачког Милан Поповић, богослов у Рељеву.

Ево нас мили оче, дођо смо у овај свети храм, да Ти принесемо хвалу, искрену хвалу ради тога, што си дух човјештва и љубави излио на наш рад, и што си осјећаје права и дужности, сажалења и љубави, признања и захвалности учинио општим добрима васколиког човјештва. О како ова вјера уздиже наше срце к Теби; како сада искрено осјећамо, да си Ти, отац свију нас без разлике, а ми свиколици да смо Твоји синови. Како нас она тјеши храбри у боловима живота, како буди у нама свеобузимајућу љубав, коју син Твој Исус тражи од свију оних, који се називљу његовим сљедбеницима. Захваљујемо Ти, оче, на тој љубави, која је најбоља од свију Твојих благослова.

Како би добро било, љубазни моји, по човјечанство кад би се ми свиколици с правим унутрашњим убјеђењем Богу помолили и захвалили Му с потпуним саизвољењем нашег срца, што је осјећај права и дужности, сажалења, и захвалности учинио општим добрима човјештва. Само жалибоже многи непрестано држе, да су љубав према дужности и добродјетељи, племенито мишљење и великодушност, благонаклоност и човјечанска љубав, признање и захвалност таква добра, која се везају само за ово или оно поднебље, за овај или онај народ, за ово или оно вјероисповиједање, за овај или онај сталеж. Ето гледте како је био тјесногрудан онај народ, међу који је Христос, божански основатељ религије ступио. Он наскоро увиди, да би све његове поуке и сва његова дјелатност узалудна била, када срца својих савременика неби могао проширити и до објеђења довести, откад је неба и земље, да је увијек било добрих племенитих људи. А да ту човјекољубиву вјеру у њима произведе, радошћу се служио сваком згодном приликом. Кад је нека Хананејка тражила у Њега помоћи за своју кћерку, која боловаше од живчане боелести, Он упозори оне, који око њега бијашу, да њежна женска нарав и њежна мајчина љубав не пребива само у Јудеји већ и у незнабожачкој земљи. Кад га један незнабожачки капетан мољаше да прискочи у помоћ његовом болесном слузи, тада је Христос нагласио, да

Он није дотле таквог чистог и вјерног срца нашао у своме народу. Давши књижевнику нај-узвишеније поуке и љубави према ближњем, он допушта у причи, да свештеник и Левит мимоиђу поред човјека, који је пао у руке разбојничке, а Самарићанин, ког су Јудеји презирали, притиче у помоћ несретнику. И у нашем данашњем евангелају, Христос са свим чудновато примјеђује, да је од десеторице што их је од гнуен е болести ослободио само једног обузела захвалност према њему, и да је тај један био странац — Самарићанин. Исус је настојао у свакој прилици, да своје савременике приведе радсној вјери, да свугдје има добрих људи, и ми имамо разлога, да се послужимо сваком приликом, која нам се пружа за ојачење те вјере, јер она јако утиче на наше срце. (Јев. Лук. 17,11—19,) И кад иђаше у Јерусалим, Он пролажаше између Самарије и Галелије. И кад улажаше у једно село, сретне га десет губавијех људи, који сташе из далека, и подигосе глас говорећи: Исусе учитељу! помилуј нас. И видјевши рече им: Идите и покажите се свештеницима. И они идући очистише се. А један од њих видјевши да се исцијели, поврати се хвалећи Бога иза гласа. И паде ничице пред ноге Његове, и захвали му. И то бјеше Самарјанин. А Исус одговарајући рече: Не исцијелише ли се десеторица? Гдје су дакле деветорица? Како се међу њима који не нађе да се врати да захвали Богу него сам овај туђин? И рече иу: устани, иди; вјера твоја поможе ти.

Ово нам евангелије пружа такву прилику и ми ће мо се њоме послужити и говорити о томе.

Како утиче на наше срце та вјера, да свугдје има добрих људи.

I. Најприје ћемо упознати основе те вјере и II. за тим њезин утјецај на наше срце.

Свугдје има добрих људи. Доброта срца и племенито мишљење, сажалење и љубав, осјећај права и дужности, захвалности и признања не везају се искључиво ни за какво поднебље, ни за какав народ, ни за какав сталеж, ни за какву цркву, него их можемо свугдје наћи! Можемо

ли у то вјеровати? Откуд то знамо? — То ће нам казати разум и искуство.

Ако бацимо испитујући поглед на људску природу, разум ће нам јасно казати: да свугдје има добрих људи. Не говорили нам човјечанско о човјеку, гдје је он и шта је он? Не добиваш ли свјетлост од Бога, разум у свему и свачему, или зар би човјек још човјеком био, кад би му се та свјетлост одузела? Није ли савјет у свему узвишено свето осјећање права и дужности? Религија не развија најприје то осјећање, већ плод свјетлости и религије. И они који немају свјетлости божанског откривења, сами су себи по ријечима Павловим, закон. Тај закон записан је у човјечијем срцу, записан је с писмом, које никакво поднебље, никакав устав, никакво друштво, никакво вјерско мишљење није кадро избрисати. Ради тога не чудимо се, што је Исус и код оних, који бијашу презрени туђини међу Јудејима, нашао бољећег племенитог човјека, који примљено добротворство захвално признаје. Гдје тама и варварство не помрачавају добротворно свјетило разума, гдје се биће хришћанства не тражи у правилима учења, већ у побожним мишљењима и племенитим дјелима, у радосном испуњавању воље божије; гдје користољубиви свештеници не окивају дух човјечији, ту се развија сваки цвијет племенитог човјештва до љупког плода.

Ако даље истражујемо, наћемо људи који се описују је племенитим нагодинама саучешћа, сажалења, захвалности и љубави. Ко се називље човјеком, тај је примио те нагоне од благог Творца, становао он у врућем или хладном поднебљу; лутао он као дивљак по шумама и пуестарама, без сопствене домовине, или живио у друштву, или без поглавице, или био под надзором регента; попео се на нижи или виши степен у грађанском животу; исповијао репигу коју му драго. Ко би то порекао, порекао би да је Бог човјека људски створио. Нагон љубави буди се у свакоме; сваки се сјећа да му је од потребе сличнога себи наћи, и као што се у природи сродно сродном присаједињује, тако бива и с човјеком, он се не осјећа ни весео, ни срећан, ако мора живити раздвојено од своје сабраће. Он бива весео, ако види друге веселе, и пати, ако мора да гледа, гдје други пате. Он знаде да

га разликује човјечанско љубазно обхођење од грубог и нечовјечанског, и тежи ономе, који му оно прво пружа, а клони се онога, који га овим другим вријеђа. Поднебље, васпитање, устав и религија могу промијенити оне нагоне у безкрајности, ојачати их или ослободити, али чисто биће човјештва остаје свакоме.

То нам искуство потврђује, које можемо стећи у свима земљама, у свима сталежима, и међу сљедбеницима свију религија, Ако путујемо по свијету, од једног краја земље до другог, ако посјећујете, ако је могуће, сваку земљу, и свугдје ћете наћи добрих и племенитих људи. Нигдје нема људи који не учествују у нашем болу, у вашој радости, који се не одликују њежним бољим срцем, љубазним подупирањем оних које невоља у нужди притјешњава, захвалношћу према својим добротворцима, крјепким грађанским врлинама, јуначким пожртвовањем за своју домовину. Историчне књиге сваког народа представљају нам слике племенитих људи. Узмите књигу, која се у вас свију налази, свето писмо, зар не налазите у њему велику различитост најплеменитијих дјела, која се збише у различита времена, у различитим земљама и која извршише са свим различити људи. Ко би могао код тако јасно речене чињенице сумњати, да свугдје има добрих људи. И у сваком сталежу ми их налазимо. Сталеж не даје човјеку баш никаква преимућства и никакве врлине, премда му прилику пружа, да многу добродјетелъ испуни, који други под другим одношајима учинити неможе. Ко сумња, да у сваком сталежу нема добрих добродјетелних људи, и ко тврди да се овде по сталежу разликујемо, тај нек пође само даље и нек упозна људе у различитим одношајима кућевног и јавног живота, па ће се брзо освједочити, да у најсиромашнијој колиби пребивају исто тако доброта срца и племенито мишљење, као и у палачи; да под отрцаним одијелом невољника куца често пута племенитије срце, него ли под скупоцјеним одијелом богаташа; да се у најнижим сталежима налази често пута више праве љубави према отачаству и грађанске љубави; више чежње за опште корисним пожртвовањем, више одлучности и храбрости у дјелању за опште добро, више оданости кућњем животу, више супружанске вијерности, више брижљивог настојања око отхра-

живања дјете, више поштења у живљењу, више захвалности на примљеним добротинствима, више милосрђа и добротворности, него у вишим сталежима. Вазда је лудо и религији противно, сталеж над сталежом узвисивати. У свима се буди дух опште корисне дјелатности и у сваком сталежу има људи који својим мишљењима и дјелима посвједочавају, да је човјек слика божанства на земљи.

Тако је и с религијом. Ниједна од свих познатих религија нема међу својим сљедбеницима чисто рђавих, и ниједна чисто савремених праведника. Истина је, да се добри и рђави, бољећи и безосјећајни посвуда налазе. Ко се поноси својом вјером; ко са свог бољег познања не мисли, да је близу Бога као остали; ко тражи биће религије у чистом срцу и вјерном испуњавању божанске воље, наскоро ће опазити, да има не само међу хришћанима већ и међу сљедбеницима других религија племенитих срдаца, која попримише оно, што је сваком човјеку од пријеке потребе.

II. Ко би од нас последије тих посматрања још сумњао у ту истину, да свугдје има добрих људи? Благо нама ако се о њој освједочимо и њу вјерујемо. Јер је утјецај те вјере велик и благословен на наше срце. Ми ће мо га познати у другом дијелу овога говора.

Која би вјера по нас важнија била, која би имала благословенија утјецаја на наше срце, нег она која нас: 1) води страхопоштовању и захвалности спрам Бога, 2) која нас испуњава с поштовањем према нашој сабраћи. 3) која нас при погледу човјечанских заблуда с човјештвом измирује, 4) која нас ублажава у боловима и 5) која круг наше љубави проширује. Ево то врши у нама радосна вјера: да свугдје има добрих људи.

Она нас води 1) к страхопоштовању и захвалности према Богу. Зар би се наше срце, весело Богу извисило, зар би се страхопоштовањем прожело према Њему, зар би га љубили као оца, кад би најдрагоцјенија највиша добра везао само за извјесне земље, народе, сталеже и вјероисповиједања? У томе што нас је премилостиви Бог оспособио, да постигнемо оно, о чему овиси његово допадање и наше блаженство. у томе се баш очитује његова очинска доброта и неизмјерна

љубав у свом потпуном обиму. Сад нам је јасно, да смо ми његови синови, и да он води бригу о нашој срећи с тога, јер нас је све у једну фамилију сјединио. Ради тога што је свемогући Бог ради своје неизмјерне доброте, учинио цио овај свијет нашом отацбином, и све људе нашом браћом. Ради тога нас велим обузима страхопоштовање према Њему Светогућем, и буде се у нама осјећаји најискреније захвалности. До душе ти се осјећаји састоје у вјери, да свугдје има добрих људи. — Исус је могао код оних такве осјећаје побудити, које је својим љубазним исцјелењем к тој вјери привео. У толико више Он се морао чудити, што је од десеторице само један, и то баш странац захвално похитао, да ода Богу славу и хвалу, који преко људи свагдје добро чини.

Поред тога нас води вјера, да свугдје има добрих људи 2) к поштовању према свима људима, јер су страхопоштовање и захвалност према Богу тијесно и уско скопчани са поштовањем према свима људима. — О човјече, помисли само. кад би се доброта овдје-онде везивала за поједине људе, или земље, или вјерека мишљења. како би тада почело хладњети поштовање, које дугујемо својим ближњима; како би се тада одушевљавао оном смијешном охолношћу, којом се некада Фарисеј одушевљавао, дреко говорећи; „Хвала ти Боже, што нијесам као други људи!“ Како би тада гледао човјека само у себи а не у другима. Но ако је твоје срце дошло до радосне вјере, да свугдје има добрих људи, помисли само, како се тада све мијења; тада не ходиш више пун неизмјерне особите љубави према својој домовини, пун предрасуде, као да је твоја религија једина на овоме свијету кадра човјека блаженим учинити, а пролазиш преко простака, преко странаца, преко оних, који другу вјеру исповиједају. као преко камења на путу: тада не испружиш више своје руке, да ошинеш свога ближњега; тада је срце твоје слободно од сваке нехришћанске жеље за гоњењем, тада твоја уста више никада не изричу осуде проклетства тада драговољно испуњаваш што ти Бог заповиједа, јер ти твоје сопствено срце заповиједа, да у човјеку човјека тражиш.

А ако се твоје срце који пут при погледу човјечанских заблуда поколеба у таквом штовању ипак те 3) вјера, да свугдје има добрих људи,

УН И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

опет с човјештвом измирује. Ако ти је овда-онда сагријешно становник једне земље, сљедбеник једне религије, члан једног сталежа, немој се за живу главу усуђивати, да ради једне особе бацаш кривицу на све становнике те земље, на све сљедбенике те религије, на све чланове тога сталежа. Твоје ће око и у сред трња наћи красну ружу, и међ онима, који човјештво дрско поричу, ипак ћеш спазити, оно што је чисто човјечанско у своме узвишеном торжанственом сјају. И то те опет чини наклоњеним човјечанству и отвара твоје закључано срце. То је и преблагот Спаситеља, који се толико пута горким искуством побојао, да се не превари у човјештву, с човјештвом измирило. И ако је често пута проповиједао глухим душама, о ипак је и таквих људи било, који су и његову науку примили; и ако су Га често пута у добротворствима црном незахвалпошћу награђивали, о ипак је и таквих било, који тронути од суза падаху на његове ноге и захваљиваху Му, као самарјанин у јеванђељу. Његова се вјера у човјештву нигда није поколебала. Боље је добро, држаше он примити девет недостојних од једног достојног, који је извржен својој судбини, ето тако ћеш и ти радити, ако у твоје срцу овлада вјера, да свугдје има добрих људи.

Па шта би те 4) у боловима живота више исправило него радосна вјера у човјештво? — Шта је то било, што је несрећницима улило у срце храбрости и уфања и тиме их поставило, да потраже помоћи у Исуса у својој биједи и невољи, — да Му се приближе с молбом: „Исусе, љубезни учитељу, смилуј се на нас!“ Шта би било друго, већ вјера, да у прсима узвишеног божанског учитеља куца племенито болеће срце — да ће га њихово биједно стање дубоко у срце тронути и на помоћ склонити. Та нас вјера исправља у боловима, она нам служи као свјетило, које добротворно расвјетљује ноћ наших жалости. — Ако те, о човјече, у најпоштенијим намјерама добро не познају, запостављују и притјешњавају, о чим се више окрепљујеш, нег помишљу: да свугдје има добрих људи, који добро дјело поштују и радо притичу у помоћ невољноме; о за ме ће устати бранитељи и изнијети на видик, што је било скривено. — Ако те без твоје кривње лише твојих добара, и ако те снађе

сиротиња с њезином жалосном сапутницом невољом, ако с бојажљивом забринутостју очекујеш дан, који долази око помоћи, тражиш, и ненађеш је — шта је то, што те чува да не паднеш, и што те непрестано зове, да се латиш нових покушаја за свој спас? Није ли то драга вјера, да свугдје има добрих људи, који ће те у своје окриље примити. Ако те позив и зао удес приморају да пријеђеш преко граница своје домовине, и да одеш у туђи свијет и међу људе, који те баш никако не познају, шта је то, што ти растанак олакшава и у жалости горке сузе брише и што у твоје срцу развија милу наду, е ћеш у свакој новој заједници и нових пријатеља наћи? Шта је друго нег вјера, да свугдје има добрих људи.

Ако вас, добри и побожни родитељи, који се брижљиво постарасте о васпитању ваше дјеце, ако вас, велим, околности приморају, да спремите миле залоге ваше љубави у туђи свијет, да се науче бродити по јавном мору свијета и живота човјечанског; ако их предајете добре и непоковане домовини и човјештву, ако се велика брига свија око вашег очинског срца, брига за судбу своје дјеце, и за врлине њихове, о, шта је то, што вам пружа више ублажења од вјере, да свугдје има добродјетелних и племенитих благонаклоњених људи; онима радо притичемо у помоћ, који су нас достојни. Ако вам изненада дјецу смрт покоси, с којом вас је премилоствиви Бог благословио, а били су већ на вашу радост одрасли, и ви не штедисте нити муке, нити новаца, да их васпитате тако, како би од користи били свему човјештву, тада ударите у плач: Наша је колиба разрушена, наше је наде постало. наше дјеце више нема, о шта вам друго преостаје него ли штап, на који се ослањате, и с којим идете гробу на суерет. Зар тај штап није вјера, да свугдје има добрих људи, који изнемоглој старости радо притичу у помоћ? — Ако се ти поштени домаћине, узмораш удаљити с позорнице земног живота у оно вријеме, кад је твојој невоспитаној и необскрбљеној нејачи још требало твоје очинске заштите: ако им не остављаш велику мјеру привремених добара, па ако се тада искупе око твоје смртне постеље горке сузе лијући; ако падну ничице и моле за пошљедни благослов очев, може бити за једино њихово

добро, ако њихова горка жалба: Ко ће нас прехранити? дубоко троне у твоје срце; — чим ћеш себи тада олакшати улаз у земљу вјечног мира, ко ће извидати твоје и њихово крваво срце? — Једино и само радосна вјера: да свугдје има добрих људи, који неће допустити, да дјеца његова пропану и да никад ништа од њих не буде. Да, љубазни моји, вјера је у човјешву мајдрагоцјеније добро човјеково. — С радошћу је пригрмио, она ће нас благословити у свима одношајима живота. —

Јер она је кадра и б) круг наше љубави проширити. Подајте једном човјеку све, што његово срце пожели, обаспите га богатством, подигните га на највећи степен части и славе, наоружајте га духом који све обухваћа, подајте му неограничену моћ и снагу, али ако његово срце није испуњено љубављу, или ако је начинио око себе круг, у који ништа не пушта до само своје достојанствене „Ја“, своје најближе сроднике, своје земљаке и јединомишљенике, о, како је сажалења достојан овај створ божији! — И ми се можемо таквим сажалења достојним стварима назвати, докле год нас везују ропски ланци убитачних предрасуда; док се год носимо

на крилима таквог убјеђења, да се богатство, племенито мишљење, доброта срца и човјештво везује за сталеж, народ и вјереко мишљење — све дотле је наше срце закључано, и љубав је према човјештву за нас ријеч без смисла. Но ако вјерујемо, да су она добра, заједничка добра свију људи, тада се проширује круг наше љубави. Шта бива већи и проширенији тај круг љубави, то се више пење наша срећа, и најсрећнији је онај међу нама, који цио свијет као домовину, а све људе као своју браћу сматра. Његов је цио свијет и слободан је као и само божанство, слободан с вјером: да свугдје има добрих људи. —

Ако нам је та вјера света и драга, нико нам је неможе одузети; ми ће мо ићи само за тим, да будемо вазда чврети у њој. — Па ако то тако буде, о, онда ће мо цијело човјештво с искреном врућом љубављу обгрлити, и гдје год се сретемо с племенитим човјеком, не ће мо га панајрије питати: „Ко си?“ „Које си вјере?“ „Одакле си?“ него ће мо му пружити руку, привући га себи с пуно човјештва и притиснути га с љубављу на груди своје и довикнути му о „Ти си човјек, у коме говори глас божији као у нама, ти си наш брат.“

О црквеним оцима.

По патрологији Филарета, архиепископа черниговскога и њезинскога С. Д., б.

Блажени Фотије, патријарх цариградски.

а) Блажени Фотије за цара Михаила.

Фотије патријарх цариградеки, велики је пастир и просвијећени учитељ православне цркве. Он бијаше унук св. патријарха Танасија, рођак царске куће¹⁾, син мученика за православије, па и сам исповједник за иконоборске јереси²⁾. Фотије је био необично даровит, те је свршио науке с жарком љубављу и изредним успјехом; учио је филологију, филозофију, право, медицину, историју, али не само да није заборавио св. вјере, него ју је држао над свиме. Он писаше: „Наше су племените музе толико веће од јелинских,

колико је витешки дух над ропским животом и истина над лажи.“ Млади нашљедник престола Михаило и будући просвјетилац словенски св. Кирило слушаху његова предавања. На двору је био протопатарије (начелник гардијски) и први државни савјетник у сенату³⁾. Као велики политичар и дипломата преговарао је у цареву име с калифом у Асирији⁴⁾, па и ако му је свјетски живот био тако сјајан, баш тада није се тиме гордио, јер је од младости желио, да се посвети калуђерскоме животу, како би био достојан син исповједника родитеља. У новембру 857 г. изненада наступи промјена — бесар Варда збаци с катедре патријарха Игњатија, који га је окривнио

¹⁾ Веле, да се брат Фотијев оженио сестром царице Теодоре.

²⁾ Epist. Photii 113. „Јеретички сабор, скуп иконоборца одавно нас проклеше, па не само нас, већ и оца и дједа нашег (т. ј. св. Тарас., патр.), исповједнике Христове украс архијерејски.

³⁾ Јован Ђаков у животу св. Јосифа: τῆς συλλήτου βούλης ἐτόφρανε, τὸ πρῶτον Ἐπιφρόνι εὐνοῦ. Act. s s Aprilis. p. 1., 39.

⁴⁾ Предговор или писмо Тарасију о библиотеци, за његова посланства Асиријима.

за мијешање крви; епископи не могаху, а да не осуде и осудише Вардово поступање с Игњатијем, али послје дугог савјетовања само 5 епископа нахтједоше, да виде Фотија као патријарха, — шта више и они га признаваху, и ако као свјетовњака, за врло побожног и ученог¹⁾. Фотије није имао зашто жељети високи духовни чин, те је, знајућ његову тежину и дух времена, чинио све, да осујети свој избор; али је Варди и императору требало да виде мјесто Игњатија таква човјека, какав је био Фотије и пошто је прошло више од мјесеца од свргнућа Игњатијева, Фотије мораде попустити императоровој вољи²⁾; за 6 дана прође кроз све ниже степене клира, а на рођење Христово посвете га за патријарха³⁾. Одмах се затим започе оно, што је Фотије у неколико предвиђао. Игњатије бјеше најприје изјавио, да се одриче катедре, али послје, по наговору Вардових непријатеља, поче говорити, да није нипошто пристао, да га не држе управитељем цркве⁴⁾. Раздражен таким упорством, Варда побјесни од гњева, те прогањаше оне, који су били за Игњатија, као непослушне највећој власти, али та Вардова сила учини само то, да се неколико епископа одрекло Фотија, а други га проклеше, настаде колебање. Фотије невино страдаше за цркву и засе, те писа Варди, изобличив га⁵⁾; али је било

1) Никита и Мухило монах: „изабраше Фотија“ τὸν Π, ἐυλαβεῖ α καὶ ψνῶσει πογλὰ φημιχόμενον. Живот пр. Никите Студита. И прије и послје фотија бирали су Епископе из свјетовњака, на пр.: Киријана Картагинског, Нектарија, Амвросија Миланског, Епифанија Саламинског, Талатија Тесаријског, Тарасија, Нићифора, Георгија Кипарског, Георгија Схоларија и др.

2) Писмо антиох. патријарху: „Долазе ми одабрани сабором из клира, епископи и митрополити, а пред њима и с њима побожни цар. . . . Нијесу ме се окунули, док нијесу свршили своје дјело жељено њима, а мени мрско.“ У писму Варда: „Не испитав, осјећах да сам недостојан архијерејског степена. . . . У бригу ме бацаше очекивање непријатних догађаја, који ми сад муче душу. Колебајућ се због њих плаках, молих, чиних све, да не дође до мог избора.“ У писму патријарху (папи) Николи: „мене је као кривица, чувала стража, све се догодило против моје жеље; ја плаках, заклињях, отимах се, кад су ме постављали и ову дужност. *То сви знају*, Сл. Ер. 113. пагл. Правда о катедре стр. 211. 212 и 220.

3) Никита; Митрофет Смир. у писму Патриц. Мануилу.

4) Анастасије Библиотекар: Praefat. ad Cencil T. 23-р. 121, 453. Никита у животу Игњатијева. И записнику рада т. зв. 8. сабора, сами заштитници Игњатијеви веле, да је Игњатије прва пристао, да се одриче катедре, а они су га савјетовали, да то нипошто не чини.

5) У двема писмима Варди. Гл. поч. Epist. 6. ad Bardak: „О, да ме је задесила смрт прије, но што сам насилно изабран. Толике и такве биједи не би ми, као таласи, потресале

веома потребито сазвати сабор. 861. год. 318 епископа, међу њима и папини посланици, потврдише Игњатијево свргнуће и Фотијев избор, те се црква умири. Но папа не доби оно, што је желио, — Илирију, не доби милоште, коју је ишчекивао, посла писмо у престоницу и не обзирућ се на савјест, износио је себе као судију васељене, — анаметише Фотија на римскоме сабору. Фотије се нато није базирао. Он је већ прије казао све, што је требало рећи: која су правила повријеђена? — Она која цариградска црква досад није примила⁶⁾ т. ј. лажне декреталије — пролазак незнања, а које папа срањиваше са природним законом и са заповједима Господа Исуса⁷⁾. Фотије мирно вршаше апостолске радове. 861. г. бугарски кнез прими крштење и Фотије спреми у Бугарску архијерејског свештенике за сједињена с Христом незнабошце⁸⁾, а до године пошаље Гирила и Методија у Моравску, по жељи њених кнезова, — да уче на тамошњем словенском језику. Међу тим 862. г. Фотије изради, те арменска црква одреди на шираханском сабору да се сједини с православном и Фотије одмах постави свога ученика

душу. . . . Кад видим свештенике, какве му драго, како сви трпе за један гријех (πασμάτι), видим, гдје их исмијвају и предају на срамоту, одузимају им језик, како нећу тјешити оне, који умиру прије мене? . . . Често молих за њега (презвитера), молих те . . . како ћу престати молити за твоје и народне гријехе? То сам написао с крвавим сузама“ . . . У 111. писму Варди. У писму протоспатарију Ер. 22. с великом жалопњу описује насиља Вардина.

6) Друго Фотијево писмо патриј. (папи) Николи у Баронија ad an. 861. §. 34. 54., 17. правило сабора од 861 г.; у Хардуина Г. 5. п. 1196. У енглеској библи. cod. Lavd 39 (691 Sec. catal. M. SS. Anglic 1.) показује се и рад сабора

7) Epist. 8. Nicolai ad Michaellem.

8) Гл. писмо папе Николе императору. Concil. t. 22. п. 62. Ево новог извјештаја од новокршеног Бугара: „Ја сам од високопросвијешеног бугарског народа, кога Бог *ових година* просвијети крштењем по своме изабранику *Борису*, кога на крштењу прозваше *Михилом*, који с помоћу Христовом и крсним знамењем победи расцијепани непокорни бугарски народ . . . рашири по њему св. књиге . . . дозвољава да уче. . . . И још док је живио као монах и кад је био на његову мјесту *његов први син Владимир*, благослов Божји и Михаилов сиће на *Симеона*, те задоби столицу стјерљиви брата.“ Перхам. предговор Серг. Троицк. Лавре Н. 3. в. XIII. чудо Вел. м. Георгија новемара 26. Успореди Симеона Логотета стр. 25. Фотије у писму Михаилу (Montacut. Ер. 1.) назива овога кнеза *καλὸν φάσμα τὸν ἐμὸν πόνον, τὸν ἐμὸν πνευματικὸν ὄν ὠδινὸν εὐφηνῆς καὶ ἀρμύζενον* φα Ex. ed. Basnag. in lect. Canisii p-384 414.

Аврамија за митрополита адимског у Јерменској¹⁾. Међу тим тајни папини агенти не закаснише, са сијањем сјемена сумњи против источне цркве; војна њемачког цара Лудвига с Бугарима (у 864. г.) врло жалосних пошљедица по пошљедње, примора их да ишту покровитељство²⁾ и бугарски кнез, по наговору њемачких слугу папиних и императорових обрати се папи, пошто није био на чисто с вјером. Добри пастир посла доскорашњем незнабошцу науку о првенству римског епископа, о важности римских устава и обреда и спреми епископа с много наоружаних слуга, да истјерају из Бугарске грчке свештенике³⁾. Таку непромишљену жељу за влашћу ваљало је пред црквом осудити, с тога Фотије окружницом извјести исток, шта папа ради и изложи у њој главни предмет, који је требало да знају, — да је римска црква одступила од старог православија како у обредима, тако и у вјероисповиједању и на многобројном сабору осудише западну само-

¹⁾ Писма Фотијева, посл. *Најманову* Geschichte d. armen. Litterat. S. 115—117 о Авраму Le-Quien Oriens christ. 2, 296. Фотије је и у окружници против папе Николе споменуо о обраћењу Јермена из јаковитских заблуда.

²⁾ Писмо Фотијево бугарскоме кнезу Михаилу у староме словенском преводу, штампано у т. зв. Тириловој књизи. 2 писма источним патријарсима: „Тај народ за 2 године још није постигао, да прими вјеру, јер неки неваљалци нападоше на њега, те почеше пустошити виноград Божји.“ Гл. Зонару, о Бугарима, Лава Граматника и Кердина.

³⁾ Epist. Nikolai ad Michaelen principem T. VII. Concil. p. 1542 О нередима у Моравској и Бугарској гл. Историју прве цркве у Словена — Мацјејевског. 1840. Варшава стр. 43. 45. Annal. Franc. Fuldens. A Bertin. ad an. 866—867.

вољу⁴⁾. У то доба св. пастир имао је још апостолску утјеху у томе, што је видио обраћање вјери руских кнезова Асколда и Дира. Фотије само вршаше вољу Господа, који чудно дјеловаше над кнезовима, и пошаље с њима епископа у Русију, а прије тога, кад су они Грчку пустошили, позиваше престолницу на покајање⁵⁾. А шта међу тим ради папа Никола? Даске папе Лава III. јасно су му говориле, да је правда на Фотијевој страни, што се тиче символа. И у једно мјесто да и он запријети самовољу, он пише, да патријарах оклеветава запад и поручује, да докажу да Фотије неправдо мисли о символу вјере. О коме поручује? Учитељима оне галиканске цркве, гдје је његов претходник осудио и запријетио управисту самовољу⁶⁾ Несрећна заслијеплености!

⁴⁾ Окружна Фотијева посланица у разговору учитеља с учеником, стр. 162—179. Синодикон, савремени Фотију, у Фабриција Bibl. græc. T. VI. p. 254, 257.

⁵⁾ Фотије у окружној посланици пише о Русима: „сад су и они промијенили грјешну незнабожачку правнојерицу чистом и некаљаном хришћанском вјером и примали су епископе и учитеље, те живе као послушни синови и други.“ Историја обраћења у Ист. рус. цркве. Заштиту Цариграда неки приписиваху Фотијевим молитвама. Руски нападај бјеше 868. г. прве недеље вел. поста. Василија прогласе за помоћника Михаилу 26. маја 866. г. С тога: „при Михаилу почеше пљенити римску страну, али им Вишњи забрани. . . Василије учини мирну уредбу с Русима и доби их за Хришћанство“ (Нестор. љетопис стр. 72.), т. ј: Василије вакључи с Русима грађански мир; Фотије му помагаше при томе и обрати их вјери.“ Слов. преводилац Монаси: „при њих цар критичкиа Руси.“ О проповиједима Фотијевим гл. даље.

⁶⁾ Поруку папину извршише *Енеја*, епископ парижки [Lieber adv. Græco in D. Archivii specilegio T. 1. 8. p. 113], *Ратарми*, монах коробејски [Contra Græcorum Opposita lib. 4. ibidem]. Гл. преглед овог одјела примј: 4. 7.

(Наставиће се.)

Поука у недељу Крстопоклоњену.

Глава наше вјере и извршитељ спасења, Господ Исус Христос целог свога земаљског живота, од почетака па до свршетка, носио је на себи неограничено велики свесветски крст, — носио га је до онога времена, докле није био најпосле распет на њему; и на тај начин и сам уђе по човечанству у славу своју, коју имађаше од вечности, и изврши спасење свега рода човечијега, а посљедоватељима својима заповеди: *дадох вам углед, да као што ја учиних, и ви чините.*

Ко хоће замном да иде, нека се одрече себе и узме крста свој, и замном иде (Марк. 8, 34).

По вим речима, за Господом Крстопосцем не може нико ићи без крста; сви, који иду, за њим, који вјерују у њега, заста дужни су ићи за крстом. Крст је тако срашћен са хришћанином да гдје је хришћанин, онде је и крст, а где није крста, онде нема ни хришћанина. Општа лакоћа и живот у задовољствима пије за правога хришћанина.

Па шта је то крст, и зашто је неопходан он нама хришћанима?

Крст тај састављају свакога рода незгоде, тешкоће и невоље, које нас сналазе у животу, особито тада, када се решимо ићи путем савеснога испуњавања заповести Господњих, — живети по духу наредаба и захтевања јеванђелских.

Неопходан је тај крст нама хришћанима стога, што се сва задаћа нашег земаљског живота састоји у томе, да би се могли у току живота свога очистити и исправити. Ми смо наравно болесни: нама је потребно да против болести радимо, слично обичном лечењу, или пећи, или сећи, а то како може бити без болова? Ми можемо да се отргнемо и избавимо од ропства непријатеља јакога, а то како може и бити без борбе и рана? Ми смо дужни да идемо у натов својим грешним наклоностима: а то како можемо издржати без незгоде и стешњења?

Да, браћо, крст је неопходан за нас, као посљедоватеље Христа Спаситеља, распетог за нас на крсту. То је истина света и непреложна, и сваки од нас заиста носи крст свој. Само нам је потребно знати и умети да носимо крст свој тако, како би нам послужило на спасење, а не на погибао и времениту и вечну.

Па како да носимо крст свој па да нам послужило на спасење наше? Треба да га носимо без роптања, с великим трпљењем и преданошћу вољи Божијој. „Узевши крст, говори један од учитеља црквених, узевши крст, дужни смо ићи путем вере и врлине, ићи безпрестанка, ићи за својим Спаситељем, руководећи се Његовим примером и заповестима, ићи, не обзирући се на траг ка пређашњим грешним навикама, не звератући на све стране, ограђујући се без престанка смироношћу и молитвом“ (Инокентије Архиеп. Херсонски). Тако носити крст свој — значи ићи путем спасења — у рај. Друкчије сав живот могуће је да пати и страда под крстом, и после смрти да погине на веки.

Па носи, љубазни брате Србине и Српкиње селе, носи и подноси великодушно одређену судбину, бори се мушки и јуначки са страстима и жељама, иди са трпљењем путем обвезаних за тебе дела, трудећи се да достигнеш у безметежни крај одлучнога предавања себе у вољу Божију. А то је тајна спасоноснога крста. Амин.

У Митровици 1896.

Прерадио и говорио:

Глигорије А. Николић,
свештеник.

О светковању жетве.

Превоо с њемачког Милан Поповић, богослов II. год.

Умножио си народ, а нијеси му увеличао радости; али ће се радовати пред тобом као што се радују о жетви.

Дакле чак у старо доба било је вријеме жетве — вријеме радости; и то је заиста сходно природи човјечијој. Ради тога тај се обичај није промијенио ни до дана данашњега, ма како да су се и остале навике и обичаји могли од тада промијенити. Јер сакупљати плодове, којима преблаг отац на небу храни своју дјецу; сабирати плодове, које ми муком и трудом, вјештином и постојаношћу са земље примамо; сабирати плодове, које посматрамо као својину, чијем се успијевању морамо радовати: то је за свако непоковарено срце предмет најискреније радости; то развеселује свакога човјека, који размишља

и добро мисли и побуђује у њему захвалне осјећаје; то развеселује и тјеша често пута тужна и рањена срца и пушта их, да забораве своју бол, своју жалост и свој страх.

И што важи за жетву саму, то важи и за њезину религиозну светковину у храму Божијем; јер је и свечаност жетве свечаност радости, и с те стране ми то можемо увијек проматрати. Она нас посјећа на чисто веселе, духом и срцем усрећавајуће истине, у које ми морамо вјеровати. Она нас посјећа на науке Хришћанства, које за цијело не остају без спасоносног утјецаја на начин нашег мишљења и свијести, чим их како треба примјењујемо. Она нас посјећа на надања и изгледе, који су свакоме пријатељу истине и добродјетољи безмјерно драги. Она нас

посећа на утјешне одношаје, у којима стојимо спрам господара свијета, на часне одношаје, у којима стојимо спрам природе, на синовље одношаје, према своме оцу на небу и угађа свима племенитим жељама побожног, Богом надахнутог срца. И не треба жељети само за то, да се у жетви веселимо; не треба обрађивати земље само за то, да ју учинимо способном за своје уживање; не треба овдје никаква напора употребљавати само с тога, да нам тај напор буде драгоцен и обилато наплаћен. Оне се слажу са сваким сталешком и звањем, са сваким кућеним и грађанским занимањем, са сваким добом и са сваким начином живота. Оне су одличним и незнатним, богатим и сиромашним, ученим и неученим, срећним и несрећним једнако примјерене, и претпостављају само смисао о правом и добром, смисао о највишем и најсветијем, смисао о религији и хришћанству. Оне су према томе далеко опћенитије, него радости праве жетве и пружају се свакоме без изнимке, чак човјеку као човјеку. Врло знаменито каже пророк у нашем тексту: Али ће се радовати пред тобом као што се радују о жетви. С подпуним правом ја називљем

Празник жетве — дан радости.

Колико то називање заслужује, то ће бити предмет нашег данашњег посматрања.

I.

Дан радости је свечаност жетве, јер он је прво празник благодарности; па ко не светкује добровољно и с радошћу празнике благодарности? Како је то лијепо и дирљиво, човјечански и хришћански, пријети заједничку жртву благодарности оцу нашем на небу! Да! драгоцен је посао, вели псалмопјевац, благодарити Богу и славити име Његово; то уздиже дух и срце, ако ми сви на окупу навјешћјемо његову славу и хвалимо и славио Његову величину; радосно је и пријатно занимање сјећати се мудрости и доброте Његове, помоћи Његове и Његових добротинастава. И то ми чинимо нарочито на празник жетве; та је радост са свијем прилична данашњем дану. Ми благодаримо Богу за сабране плодове земаљске, за плодност својих поља, за благослов небески, за подарена нам средства издржавања и хране. Ми благодаримо Богу, што

се опет за једну годину стало на пут оскудици, што је земља, на којој обитавамо, обезбијеђена од најнесноснијих брига, што имамо оно, што нам је потребно и за живот најнеопходније. Ми благодаримо Богу, што нам је наново дао непротивослован доказ своје наклоности и милости, што је очински мислио о нама и својекп се стара о нама. што се брине о нашој срећи и тачно знаде у својој висини, шта нам је потребно; та побожна успомена на Бога, који нас није никада недоказано пустио, већ нам је пуно добра учинио и с неба нам пустио кишу и плодносна времена, допринијела је не мање нашем покоју и задовољству; религијозна свечаност жетве веома силно нас потиче, да имамо вјеру у Бога, поуздање у Бога, уфање у Бога, да своје надање у Њега полажемо, да Му будућност препуштамо и да ради удеса својим будемо умјешне храбрости. Највише су дакле и најплеманитије радости, које нам спрема празник жетве. Блажени су осјећаји, који се у нама буде и оживљавају. Веома су угодне, веома награђене дужности, на чије смо се проматрање овдје ријешили. Величанствене су, љупке и блажене истине Хришћанства, које побјеђују све сумње, а снагу њезину ми можемо на себи опазити. Каква срећа, што се можемо данас с веселим срцем показати пред лицем Његовим и преуносити име Његово! Каква срећа, што славио свечаност, која је по својој вриједности и по свом одређењу свечаност радости.

II.

Да, дан радости је празник жетве; јер он је друго празник природе; па који човјек, који добро мисли и размишља, није њезин најтоплији пријатељ, њезин вјерни поштовалац? Кога не испуњава она с најискренијом радости, са све новијим уживањем и сласти? Кога није мило посматрати њезина дјела, наслађивати се њезиним красотами, чудити се и дивити њезиним богатствима, бавити се код њезиних појава и у њезиној се светињи са срдачним жаром клањати? И празник жетве отвара нам ту светињу; он нас доводи у најразличитији одношај с природом; он нас зове, да примима к срцу с позорношћу, што смо видјели и искусили на пољима стварања. Да, празник жетве предиккује нам мурро савршено уређење природе; он нам показује не-

исприве снаге, које у њој скривене леже и која се непрестано живо очитују; он нам показује вјечне и непромјенљиве законе, по којима те снаге дјелују; он нам показује унутрашњи, точно прорачунани одношај у којем све у природи стоји једно до другог. Само код таквог одношаја могу успјевати жетве; само тиме нам може земља отворити своју плодносну утробу, ако један другога помажемо, један другом руку пружамо и љубимо се. И тиме бивају све љепоте природе са свијем радосне по нас; тиме добија овако од њезиних дјела виши чар; тијем се са свијем измирујемо с њезиним разорењем, с њезиним страхотама и с њезиним појавама, које нам штету доносе, јер ове такођер припадају Његовом створитељском добротворном дјеловању и проистичу од Његовог мудрог, савршеног уређења. Ипак и важних нам наука даје природа; а жетва нас на то упозорава. Ми се морамо са својим приправама, које се односе на обделавање земље, управљати по каквоћи природе. Ми морамо своје намјере и средства њезиним потчинити. Ми се морамо прилагођавати њезином ходу, њезиним промјенама, њезиним захтјевањима. Ми се морамо задовољавати њезиним поклонима, која нам она на овом мјесту, у ово вријеме, под овим околностима пружа. Та правила служе нам и у свима нашим осталим пословима као смјер, по коме ћемо се равнати. Тих начела можемо се држати чак и у својим кућним и грађанским пословима ради сигурног иђења. Те обзире можемо имати и у свакој од својих жеља и планова и у свему, што чинимо, да не би дошјели на наопаке путе. Тога ради, довикује нам жетва, „ради сходно природи“, ако желиш весело и задовољан бити; и њезино кликовање понајбоље ће се чути, ако је светкујемо као празник религије? Како се не би радовали њезином празнику? Како не би најважније и најкорисније науке, које нам природа препоручује, са задовољством саслушали? Како не би захвално признали, кад се на тако видљив и освједочен начин на то посјећамо, од којих се будалаштина и погрјешака чувати морамо, па да постигнемо свој циљ? — Па зар нам празник жетве не навјешћује и величину Божију, како се она у природи јавља? Не казује ли никнута, цвјетна и зрела љетина његову славу? Није ли свака пло-

поносна њива, свака зелена ливада, свака окићена башча, свака благословена рудина, доказ Његовог величанства и господства? Није ли он тај, који све ствара, све одржава, за све се стара и све обнавља? Не показује ли нам сваки корак у царству стварања, сваки поглед, на Његова чуда, на Његове особине и мишљења? не казује ли нам изобиље Његових дарова о Његовој безмјерној доброту, и о начину, како их он међу нас раздјељује? Да, велик се и клањања достојан показује нама Бог, ако помишљамо на то, да нам и рану и познију кишу даје у право вријеме, а вјерно и сваке године чува жетву велики је и клањања достојан с добротинства и милосрђа, њежни, милостиви отац, који радо усрећава све своје синове; велик је и клањања достојан на наше добро, на нашу утјеху, на нашу радост, која нам је с тога пала у дио на данашњи дан, јер посматрамо дјела његова у природи.

III.

Но и треће је празник човјечанства наш празник жетве, а зарад тога и празник радости; он расвјетљује наше високо достојанство и показује нам најчасније мјесто, које у реду створења заузимамо. Бог је саздао човјека по образу и по подобију свом, вели свето писмо, да би могао владати над цијелом земљом и себи је потчинити; и сваке нова жетва нови је и противословни доказ, да је створитељ постигао своју драгу намјеру и човјек испунио то своје узвишено одређење. Јер сијати и жњети, каже се доиста господарити земљом и себи је подложити; то јест плодове њезине умногостручити и облагородити; то јест њезине плодове извести, које она, сама себи пропуштена, не би могла произвести. Човјек, кога је преблаг Бог обдарио разумом, својим размишљањем и изображеношћу даје земљи свагдје, гдје обитава, други облик. Он ју умије обрађивати и употребити на своје сврхе. Он потпомаже zgodним средствима њезине снаге, долази јој у помоћ на различит начин код њезиних љетина и знаде је оживити, обогатити и пољепшавати. Да, шта може дјелатност и ревност, што постојанство и истрајност, што наука и вјештина, што дух проналаска и размишљавање; што човјек може испословати, одржати, поправити, олакшати, приправити, које је

препрјекe и тешкоће он у стању савладати: то нам казује жетва, коју он с потпуним правом може посматрати као дјело својих руку. Јер што поједином не испане за руком, то пође за руком раду и труду већине; за то им служе на измјену њихова увиђавности и снаге; то они подузимају и извршују заједнички; то их подстреква, да осјете, како је неопходна потреба да буду међу собом чврсто спојени и да живе у добро уређеном друштву. Не, човјек ради неправдо, кад се тужи на своју слабост, кад држи, да га је природа оштетила, кад презире пољске животиње у часовима зле воље; он ради неправедно, кад не познаје своја преимућства и кад се преко њих не сјећа да је у високој части; он ради неправедно, кад заборава, да га је Бог за то позвао, да влада над земљом. Могу бити његове способности ограничене и познавања његова врло непотпуна; може он као чулно биће стојати под свеопћим строго заповједним законима тока у свијету, који не трпе никаква противљења; може он у погледу својег тијела бити исте судбе са свима другим становницима земље; но ипак он је постављен за господара и с потребним способностима наоружан, да потврди своје господарство. Радуј се дакле, довикује нам празник жетве, радуј се, што ти је допуштено бити образом и подобјем Божијим и заступником, и што тако великог, тако очевидног, тако одлучног утјецаја имаш на лице и плодност тла земаљског; радуј се, што се можеш сам бринути о своме хранењу и уздржавању, што си кадар себи и својој браћи толике угодности живота прибавити, што се љубазно бринеш о толиким корисним животињама, и на тај се начин сматраш заслужним за све! И та радост не може друкчије бити, него добротворна и може нас појачати у испуњавању наших дужности; она је кадра и мора подупријети наше задовољство и подетаћи нас на задовољство и захвалност према Богу, на побожно, њему одано мишљење.

IV.

Гдје човјека силе издају, те није кадар ништа да учини, ту дјелује виша, нама невидљива рука; а то је нови разлог, зашто ми имамо светковати празник жетве као дан радости; то је четврто празник провиђења, и он нас подеће на свемогуће управљање, које нам спаса доноси.

Јер додуше успјех жетве зависи само честимице од људи, а нарочито од околности и услова, над којим је кадар само Бог заповиједати. Он је господар природе и дакле слободни, неограничени раздавалац својих дарова; он је господар земље и одређује мјеру њезине плодности; он је господар, који изобиље и оскудицу шаље и благослове своје час повисује, час смањује. Томе није потребно навађати никаква даљег доказа; то су очевидне, посведневним искуством потврђење истине; то су појаве, на које вас ваља само с неколико ријечи опоменути. Ми сијемо и садимо у нади, да ће узвишени створитељ свих ствари и добри старатељ свијех бића предати (накучити) берићета, у очекивању, да ће свако доба године потпомоћи дјела наших руку и унаприједити га, у освједочењу, да род и труд наш не остаје без награде; и ми видимо то своје надање у опће вазда испуњено; ми видимо то своје очекивање ако ћемо баш на то вазда на ново потврђено; ми у том свом освједочењу по правилу нигда нијесмо преварени, будући да случајеви, гдје се на ино не може, несумњиво припадају к риједким изузетцима. Има дакле очевидно нека виша моћ, која у тајности оно чини и извршује, што ми нијесмо у стању учинити; моћ, која снаге наше безмјерно превазилази и мудро и љубазно води бригу о нама. Ми је називљемо провиђењем, ту вишу моћ и приписујемо му с правом управљање својих судаба и налазимо га у свим догађајима и промјенама свога живота. Ми опажамо његов благословени утјецај и то нарочито у дјелу жетве, које велегласно навјешћава славу његову. Њему нека се принесе хвала од свију нас за очевидно сабране плодове, за различите залихе, које нас заштићавају од оскудице; и њему захвалимо на свему, што нас може усрећити, на свему, што нас је кадро успокојити, на свему, што ће нас моћи осигурати у садашњости и будућности. Оно помаже и спасава, гдје је помоћ људска премалена за то и гдје је за то исчезнуо сваки изглед. Оно нас упућује на сретва и путеве, како ћемо се свега кратковидог смртног ослободити и доспјети у вјечна насеља. Оно се преувеличава својим приуговљавањима и овдје, гдје нам изгледа да гледамо само самовољу људских страсти или игру случаја. Благо дакле ономе, који своју дужност испуњава а утјешно

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

јој препушта успјех на вољу! Благо ономе, који у скрушеној понизности обожава његове недокучиве судове и који по његовој вољи, за његове сврхе, у његовој служби ради!

Јер додуше оно узима у одређењу наше среће мудар обзир на наше владање; заиста ми морамо вјерно и савјесно радити, што нам оно заповједи, ако смо ради од њега потпомогнути бити; заиста оно је свето у својим путевима а праведно у дјелима својим и пушта свакога да нађе плату својих чинова. Но то баш чини вјеру нашу у провиђење тако добротворном, а празник жетве, који је у нама на ново оживљава, чини је празником религиозних радости.

V

Да, ми славимо дан радости, када славимо свечаност жетве; јер уједно славимо и празник наде, наде у бесмртност, и у вријеме отплате у будућем свијету, које свакоме без разлике предстоји. Увенуто сјеме у земљи јесте по ријечима апостоловим слика тјела нашег, које се растворило у прах, а плод, који се развије из њега, казује нам могућност, како ће једном по смрти и дух наш моћи задобити ново примјерено му оруђе своје делатности. Што сијеш, каже се у светом писму, што сијеш, неће бити живо, већ ће увенути. Али што је посијано труло и ускренуће нетруло. Што је у срамоти усијано, ускренуће у слави. Што је у слабости усијано, ускренуће у снази. Ако је усијано природно тијело, ускренуће тјело духовно. Јер то труло мора навући нетруло, а то смртно мора навући бесмртно. Дакле већ као чулно представљање свог даљег трајања, већ као очевидан примјер, како из нечег умрлог може произићи нешто наново оживљело, жетва има нешто радосно на себи. Но она ће још радоснија бити као символ и знак сјећања будуће отплате; е се још боље кријепи и наслађује дух и срце с ријечима светог писма: чинимо добро и не умарајмо се; јер ћемо у своје вријеме и жњети без престанка. О да дивног ли утјешног у љушког изгледа живота! О да утјешног ли и величанственог гледишта, с ког га можемо са његовим различитим и измјенљивим појавама проматрати! Да, све, о хришћанине, све, што овдје на земљи добро научимо, добро обављамо, добро приуговорљамо, добро желимо, све је то велим усјев за вјечност. Све, што у своје са-

дашњем положају чинимо за наравствено образовање свога разума и за морално оплемењење свога срца, уроди по смрти примјереним плодовима. Сва љубав спрам истине, сво поштовање спрам врлине, сва савјесност у испуњавању својих дужности, све, што из страхопоштовања према Богу и са чистим, побожним мишљењем учинимо човјекољубно и добротворно, биће нам на небу враћено; тамо је сазрела наша жетва; тамо се показују благословена дјејствовања наших поштених мишљења и дјела у своје подпуном облику; тамо смо далеко богатије и спокојније за то награђени; тамо се вјера претвара у гледање. И све, о хришћанине, све што овдје на земљи без своје кривице противно поднашамо, јесте жетва за наду. Све боли и жалости, које нас не сналазе као неизбјежне последице наших порока, све оскудице и губитци, које својим сопственим погрјешним живљењем на се не навлачимо, све биједи и невоље, које нам нека виша рука одређује као спасоносна искушавања, сва зла и опасности, којим се излажемо у служби праведних дјела и у борби са злом, биће нам у будуће вријеме тако или другчије враћене. Тамо се невини добро познаје и не прогања. Тамо нас не притискује слобода овог тијела и несавршеност наших ближњих; тамо нема ових болова и тамо постизавамо циљ свог земаљског одређења; тамо нас очекују у све више и више зрелијој мудрости и врлини више уживање, чистије задовољство, право блаженство. Наравно само се од себе разумије, да нам жетва отвара те веселе изгледе само под условом, ако их се својим мишљењем и владањем удостојимо; то стоји и у ријечима светог писма: што човјек сије, то ће и жњети, ко слабо усије, слабо ће и жњети, па ко овдје сије с благословом, тај ће и жњети с благословом; но овдје се говори само о људима, који добро мисле и који су вјерни Богу и својој дужности, само о истинитим хришћанима, који раде сходно своме имену и позиву. Јер само за те може бити празник жетве празник веселе наде; само за њих може он постати у сваком другом посматрању празником радости. И с тиме уједно имате врло сигуран знак, па коме ћете познати бољу или лошију каквоћу свога наравственог и религиозног начина мишљења. Ако нежелите с радошћу славити празник хвале и

Богу за сабрane плодове принијети пристојну жртву хвале; ако нежелите с радошћу саслушати глас природе и дивити се и чудити њезином мудро савршеном уређењу, припазити на њезине важне науке, и обожавати њезиног узвишеног виновника; ако се с радошћу не сјећате достојанства и срества својег с оцем на небу; ако не желите с радошћу размишљати о свемогућем, спасоносном управљању промисла; ако вам није драго, што се можете уздати у бесмртност и очекивати вријеме отплате, које сваком предстоји; то сте још даље удаљени од правог хришћанства; то не мислите озбиљно о побожности и страхопоштовању, о љубави према врлини и о тежњи за савршеношћу; то носите или

срамне окове порока, или је земаљско овладало вапом цијелом душом и лишило вас свих племенитих осјећања. Такво је стање прежалосно, али је ваше. Ја се шта више надам, да ћете учествовати у светој радости, на коју нас потстрекава данашњи празник, и одесе себи у дужност ставити, да искрено благодарите Богу за његова добротинства; и ту дужност би требали сви савјесно испунити; ту хвалу дароватељу свега добра требали би сви укупно принијети; такво мишљење нека је доказ, да ми одношаје, у којима спрам њега стојимо, признајемо и поштујемо. То је моја радост, рецимо са пеалмопјевцем, што се држим Бога и полажем своје уфање у Господа, и што навјешћујем сво његово дјело. Аминъ.

Древна слика св. Бориса и Гљеба.

Приопћио уз минеј Вид. вит. Вулеѿић-Вукасовић.

(Наставак).

И тогѡ ради послѣжде не възможно вѣ обрести тѣла геѡргіева междѡ трѡпами: многихъ во тогѡдѡ извиша мечѡми ѡтрокѡвѡхъ корисовыхъ. Сѣй геѡргій ѡугринъ, любимый ѡтрокъ сѣаго бориса, братъ вѣ родный прѣвнома мѡѡсею ѡугринѡ, ѡтотѡ, ради ѡ жени лѡхѡвицы страдавшемѡ, ѡ немже вѣ патерѣкѣ пѣчерскомѡ пишется пространно. Сѣаго же страстѡтерица бориса ѡкаанни ѡубици ѡбвише вѣ шатѣрѣ, возложиша на колесницѡ и везоша съ собою ѡце малѡ дѡшца: и се сретѡша ихъ два варѡга посланни ѡ свѡтоболѡка: тѣи видѣвше сѣаго бориса ѡце дѡшца, ѡбѣ ѡдинъ ѡ нихъ, извлѣкъ мечъ свой, конзе вѣ сѣрдце сѣомѡ и такѡ скончѡса борисъ сѣый, мѣа Іѡаѡ вѣ ѡдѡ дѣнь, на памѡть стѣѡмѡ мѣнцы хрѣстѣны, вѣ дѣнь недѣльный, и прѡдѡ вѣкнецѡ мѣническѣ ѡ гѡдѡ: тѣло же ѡгѡ ѡтноѡ привѣзше ѡубици вѣ вышгородѣ, тѡинѡ погребѡша вѣ церкви сѣаго васѡла дреѡаной. По ѡубиѣни сѣаго бориса, мѡслаше ѡкаанны свѡтоболѡкъ, ѡкѡ вы ѡце и гѡлѡ ѡубити,

корисъ во и гѡлѡ вѡша ѡдинѡ матери чѡди, ихже родѡ болгаринѡ владѡмирѡ. Послѡ ѡубѡ свѡтоболѡкъ лѣстѡво гѡдѡ мѡромѡ ко гѡлѡвѡ князѡ мѡромскомѡ, глаголющѡ: ѡтецѡ великий колѣтъ, и зовѣтъ тѡ къ свѣкѡ, хотѡшь видѣти тебѡ, гѡдѡ ѡубѡ скѡрѡ вѣ малѡй дрѡжинѡ. Пѡженный же гѡлѡвѡ, великий послѡшливѡ сѣй ѡтѡцѡ, ѡбѣ поѡмѡ малѡ дрѡжины, поѡде скѡрѡ, ѡкѡ да възможноѣ ѡце живѡ видѣти ѡтѡцѡ своѡгѡ сѣаго владѡмира, не слышалѡ во ѡ преставлѣни тогѡ. Пришѣдѡш же ѡмѡ на ѡустѣ болѡги, нѡрѡпо потѣса под ѡимѡ, конѡ вѣ рѡвѡ и вредѡ ѡмѡ малѡ нѡгѡ, тогѡ ради сѣде вѣ насѡдѡ, водный и ѡде водою къ смѡленскѡ. ѡгда же достѡже ѡубѡвица, глаголемагѡ смѡ динѡ, пристѡ къ вѣгѡ. Етъ тѡ вреѡмѡ къ ѡрослѡвѡ князѡ великагѡ новѡграда прѡйде вѣсть ѡз кѡва ѡ прѡдѡславы сестрѡ ѡгѡ ѡ смѣрти ѡтѡцѡ ихъ владѡмира и ѡ ѡубѣни борисовѡмѡ ѡ свѡтоболѡка. И послѡ ѡрослѡвѡ ко гѡлѡвѡ, глагола: не ѡдѡ вѣ кѡвѡ къ свѡтоболѡкѡ, понеже ѡтецѡ

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

наша оуже оуре, а сватополк оуви бориса, тебе хощет оувити. То посланіе іарославово постиже вѣженнаго глѣка на смѣдинѣ, и возрыда глѣкъ вельми, и плакаше горько по отцѣ и по оувѣнному вратѣ. И ещѣ емѣ на томъ мѣстѣ плачущъ, тогѣже часа присуѣша посланніи ѿ сватополка оувійцы, и вnezапѣ нападше со ѡбнеженными дрѣжїи, начаша въ насѣдъ глѣковъ скакати: отроцы же глѣковы оуныша ѿ страха, а стѣи глѣкъ оузрѣвъ оувійцевъ, воздѣ рѣки скоѣ на небо и нача молитисѣ со слезами, глагола: сдѣи, гдѣи, ѡбидиши мѣ, повори ворицши мѣ. Прїимй дрѣжїе и цїтѣ, и востани въ помощь мою: иже сѣни мечь, и заключи сопротивъ гонящихъ мѣ: рци дѣши мой: спасеніе твоѣ есмь азъ (ѿал. ід, ст. а и в). Старѣишина же оувійцевъ ѡкаланный горасѣръ повелѣ авіе оувити глѣка (оувіенъ на смѣдинѣ). Тогда побаръ глѣковъ, именемъ торчинн, иже вѣше, создай имѣѣ враждѣ на господїна своего, иже вѣче нѣжъ свѣи, и емъ создай за главѣ стѣго глѣка, вонзѣ нѣжъ свѣи емѣ въ гортань, и прерѣза ю: И такъ аки а҃ица непорѣчнаго закланїемъ предаде смѣрти, лишївъ егѣ житїѣ сегѣ маловременнаго и многоболѣзненнаго, мїѣ септем-

вїѣ въ ѣ дѣнь, въ понедѣльникъ, на памѣть стѣгѣ ѡрѣока захарїи отцѣ прѣтечева, оувіеннаго междѣ цѣрковїю и ѡтаремъ. И предѣта глѣкъ стѣи хрѣтѣ егѣ въ ивномъ цѣтвїи вкѣпѣ съ вратомъ своимъ воригомъ, исполняющимѣ на нїхъ словесамъ ѿалѣмскимъ: сѣ что дѣврѣ, илї что краснѣ, но еже жити вратїи вкѣпѣ (ѿал. рѣв, ст. а.), въ жїзни незаконѣной, въ слѣвѣ стѣхъ мѣнквѣ. Лютїи же оувїицы, по оувїенїи стѣгѣ глѣка, не сподѣвїша егѣ подѣокающаго ѣтнагѣ погрѣвѣнїѣ, но повергоша тѣло егѣ ѣтноѣ на пѣстѣмъ мѣстѣ, не далѣче ѿ врѣга междѣ двѣма колѣдами, малѣ хврѣстїемъ наметѣвше. И нїктоже ѿ смѣланъ вѣдаше ѡ тѣле оувїеннагѣ внѣза глѣка, гдѣ естѣ. Пѣ же не ѡставлѣѣи оугодника своего, показоваше людемъ разлїчными чѣдесѣ тѣло мѣниково: ѡвогда во стѣлпѣ ѡгненъ іавлѣшесѣ на томъ мѣстѣ, ѡвогда же свѣшїи горѣцши, а иногда пѣнїѣ а҃гѣлскаѣ слышана бывѣхѣ ѿ мимоходѣщихъ тамъ, и скотїи пасѣщихъ. Таже по нѣкоемъ лѣтѣ, ловцїи сѣдѣцїи свѣрѣи ѡврѣтоша то ѣтноѣ и стѣѣ тѣло лежѣщее цѣло: ни свѣрѣ ко, ни птїица прїкоснѣсѣ емѣ, нїже коѣ тѣкнїе вѣше на немъ, и возвѣстїиша то во градѣ.

(Наставїе се.)

Годишњи парастос

блажено-упокојеном митрополиту дабро-босанском Ђорђу Николајевићу, великом српском народном добротвору, — држан у Бос. Петровцу.

(Свршетак).

Николајевић бијаше члан „Срп. ученог друштва“ у Београду и „Матице Српске“ у Новоме Саду; а као таковог руски цар Александер II. одликује га — приликом прославе хиљадугодишњег опстанка Русије — редом св. Ане III. степена 1863. године.

Још 1. марта 1879. године установио је закладу од 12.000 фор. да се са приходом исте

изучавају у гимназијалним и вишим наукама два срп. прав. младића, један из Дубровника, а други из Боке.

Под саму његову старост, т. ј. кад му бијаше већ 74 године, код би требао да отпочне од својих грдних послова и напора — онда га баш требаше црква и народ у Босни, и онда он прима још више терета, послова и одговорности

на себе, тако, да ни један часак свога земног живота не употријеби ни на што друго, него једино на корист и добро народа овог. Кад се је имала успоставити српско-православна конзисторија и богословија у Сарајеву — заједничко министарство у Бечу повјерава организацију тих завода старини Николајевићу, који при концу у 1881. год. оде у Сарајево, гдје је био десна рука митрополиту Косановићу.

Њег. Величанство цар именује га 17./X. 1882. год. архимандритом и подпресједником конзисторије сарајевске, а митрополит Косановић произведе га на степен архимандрита 19./XI. 1882.

Као члан и подпресједник конзисторије Николајевић је уза своје дужности вршио дужност и службу привременог управитеља и професора при новој успостављеној богословији сарајевској.

За његове заслуге и труд учињени на корист цркве и народа, митрополит Косановић, да би му своју благодарност исказао — стави му са својим архијерејским благословом митру на главу на Богојављење 1883. год. и дозволи му, да исту може вазда при служењу у цркви носити.

Сарајево је 20. маја 1883. год. свечано прославило педесето-годишњицу свештеничке службе Николајевићеве, којом су му приликом многе честитке са свих страна, а нарочито из Далмације и Босне стигле.

Овом је приликом народ изказао колико цијени и поштује свога добротвора и архипастира.

Кад је митрополит Косановић захвалио на митрополитској столици — Николајевићу би повјерена управа митрополије.

Њег. Величанство, 13. децембра 1885. год именује га А. Е. сарајевским и митрополитом добро-босанским, те исти буде најсвечаније посвећен од митрополита мостарског Игњатија, тузланског Дионисија, владике и горњо-карловачког Теофана Живковића — на Сретеније 1886. г.

Николајевић је уза све своје дужности, које је све до посљедног часа свог земнога живота обављао, није пропустио, да и на пољу књижевном буде од користи своме народу. Тако је уређивао „Срп. Далм. Магазин“ од 1841—1862. год., а међу тим је и прије и послеје китио га свакада својим дивним и корисним чланцима.

Писао је у „Грлици“ пригорској, у „Бетопису Матице српске и т. д., а у засебним књигама изашло му је више дјела, од којих ћу напоменути: „Младић како треба да се изобрази“, (1840. год.); „Дјевојка како треба да се изобрази“; „Протопрезвитер и његово достојанство“ (1879. г.); „Насртање протосинђелово одбија протопрезвитер“ (1880. г.) и „Животопис и добротинства Божа Бошковића“ (1880. год.).

Под његовим уредништом излазио је у Сарајеву „Шематизам православне митрополије и архијерејезе добро-босанске“, у којима се наводи драгоцијених старина за цркву и народну повјест босанску. У „Источнику“ описивао је особито старе антиминсе.

Што се тиче његових заклада и добротворних установа, у томе му се заиста свака дивити може и мора, јер је, што но кажу, и залог од уста својих откидао па га на корист народа употријебио.

Он је дао добар примјер, да се са штедњом много и много учинити може. Он је од своје зараде заштедио, па је 12 заклада установио за српске школе и штпендије српским ђацима, које износе 93.500 фор. Међу овима долази и овдашња српска школа, којој је даровао за уздржавање 2500 фор.. Дакле даровао је: црквама за разне потребе, а некима за набаву звона, припомоћи општинама и за набаву сиромашној школској дјечи одијела, задругама српским „Срп. учит. конвикту у Новом Саду, за оснивање српских школа у Босни, фондовима школским, српским читаоницама, „Крајцарском штедовном друштву“, писцима српске књижевности, сиромашним удовачама, музеју, за издржавање „Источника“, „Друштву св. Саве“, светосавским бесједама и добротворним забавама, омање припомоћи за градње цркава и школа, хуманитарним друштвима, војницима, путницима, сиротињи и т. д. преко 20.000 фор.

Тестаментално оставио је: вакуфској болници у Сарајеву, сиротињи без разлике вјере, црквама, школама, Србима ђацима на универзитетима у Грацу, Бечу и Загребу; листовима: „Источнику“, „Бос. Вили“, пјевачком друштву „Слоги“, Срп. гимназији у Сарајеву, која ће се имати отворити и т. д. — преко 17.000 фор.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Родбини: 5200 фор. и за укуп 2500 фор. Даклен у свему до сад изложеном износи сума преко 130.000 фор.

У својој пространој дијецези, која је са свим била запуштена и неуређена, кад је он дошао на чело исте, — тако да се управо није знало, шта ће прије да уређује; — али је вриједни старина Николајевић, све то примио на своја старачка леђа, те је много и много уредио и учинио.

Осим уређења епархије освјештао је 35 нових црква, а по његову благослову освјештано је још 17. За његова времена подигнуто је, што нових, што обновљених, 52 цркве.

Издао је 93 своје окружнице, којима је свестрано уређивао живот и пропис цркве.

Што се тиче рукоположења, и у томе га велик дио запао, јер, држим, ди ни један владика није кроз 10 год. толико рукоположења имао као он.

Он је рукоположио: 3 владике, (а једнога је сахранио) 7 ђакона, 2 јерођакона, 75 свештеника и 4 јеромонаха. Произвео је: 2 протођакона, 15 прота, 2 протосинђела, 1 игумана и 2 архимандрита; а одликовао је 11 овештеника црвеним појасом.

Па и ако је био у својим старачким годинама ипак је био кренак и издржљив тако, да је своју дијецезу више пута обишао.

Шта је све он учинио за својих 10 год. као А. Е. и митрополит дабро-босански — то се не да побрајати, и то би заиста било доста и за једно цијело стољеће. . . Но, он и последни

час свога земнога живота ради, да буде на коришту српског народа управљен.

Једном ријечју он је био у сваком погледу достојан свога високога звања, као и оних ријечи: „Таков нам подобајет архијереј!“

А сад из дубине срцаца својих кликнумо: слава ти свети владико, наш врли добротворе, неуморни трудбениче, сјајна и незагасива лучо и топли молитвениче и заштитниче срп. народа!

Слава ти, хвала и вјечан помен међу нама, који ти се молимо, да погледаш са висине на нас, те да пред пријестолом свевршњег принесеш своје топле и скрушене молитве за мили твој народ српски, да га он као свемогућ умудри и славним учини! Амин!“

Послије свршеног говора настављен је парастос, који је народ веома побожно одстојао, а за тим се разишао кућама*).

Бос. Петровац.

Б. Крајишник.

*) Парастоси према досад пријављеним овде извјештајима, обдржани су у црквама височког, бањалучког, дервентског, старомајданског, вишеградског, гламочког, соколачког, бихаћког, сарајевског, љеванског, варцар-вакуфског, и котор варошког протопресвитерата, у заводној богословској цркви у Рељеву, у Варешу, Санско-мосту, Паланци, Мајкић-Јапри, Добруну, Штрбаци, Рогатици, Подновљу, Камену, Прекаји, Вагану, Јајцу, Глоговцу, Подрашници, Густоварима, Врањо-брду, Имљанима, Липљанима, Јаворанима, Тешњу, Добоју, Церовици, Осињу, Појени, Бјелобучју, Чишуљу, Доњем Вакуфу, Вуковцу, Пријавору, Српској мравици, Друговићима, Поточанима, Свињару, Лепеници, Травнику, Зеници, Бусовачи, Приједору, Козарцу, Мирину, Ракелићу, Јелићу, Бистрици, Јеловцима, Рекавици, Лусићу, Бошковићу, Блашцу, Јошавици, Лакташима, Маховљанима, Манастиру, Гомионици, Пискавицама, Радосавцу, Градишци, Ламинцима, Кукуљама, Поградима, Романовцима, Турјаку, Маглају, Манастиру Оврену, Воваујој, Бољанићу, Хрґама и у свима црквама петровачког и власевичког протопресвитерата.

Говор на парастосу покојног Митрополита Ђорђе Николајевића, држан у Тешњу 9. фебруара 1897.

Мила браћо и сестре!

У јучерашњи дан, прије годину дана распросто се тужни глас по српском народу, да му је заслужни Митрополит и народни добротвор Ђорђе Николајевић преминуо.

Овај глас морао је сваког Србина до дна душе ражалостити, јер покојни митрополит Ђорђе Николајевић подизао је православну цркву и српску школу, тај ослонац српске народности; он

је од самог себе штедио да би српском народу могао што више учинити добра, јер српском народу како год је потребан морални напредак, тако је исто потребан и материјални, па схваћајући положај српског народног опстанка, он је и у моралном и материјалном погледу гледао да стече и осигура српском народу и српској школи независни опстанак.

Ми срби имамо свјетлијех карактера а то је наша дика и понос.

Када су хришћанска господа питала:

„Куд се ђеде Немањино благо? А св. Сава
им је смирено рекао:

„Ој бога Вам господо ршћанска,
Не говорте о мом родитељу —
Не говорте не грјешите душе,
Није бабо потрошио благо
На наџаке ни на буздоване,
Већ је бабо потрошио благо
На три славна српска манастира.“

А тако исто, по овој народној песми, покојни
Митрополит и народни добротвор није потрошио
своје благо ни нашто друго већ на српску школу.

Његове свете задужбине свједок су његових
родољубивих и узвишених дјела.

Његове задужбине, видљиви су знак и доказ
истинити, да је он ширио и подизао просвјету

у српском народу, да би му народ напредовао у
сваком погледу.

Он је знао, да сваки народ без просвјете
пропада, па је смишљао како ће најлакше у свој
народ да пресади своју свету жељу и намјеру,
те мислећи да је зато најбољи бедем српска школа,
с тога је исту потпомагао на сваком кораку.

Ко не жели и нема просвјете, духовно је
мртав. То је знао и покојник, који је мудрим и
узвишеним духом сјединио свето православље
српску школу са српском народношћу.

Те ми сада овђе скупљени дођосмо да се
одужимо његовој заслужној сјени и кличемо изду-
бине душе: Слава Ђорђу Николајевићу народном
добротвору!

У *Тешњу*, 9. фебруара 1897. године.

Јован Х. Илић
свештеник.

Говор на парастосу у спомен годишњице од дана смрти блажено-упокојеног АЕ. и Митрополита дабро- босанског Георгија Николајевића.

Држао на дан 9./21. фебруара 1897. г. М. Поповић парох рогатички.

Љубезни Хришћани и благочасни зборе!

„Благо човјеку, који до вијека живи,
имао са рашта и родити.“

(П. П. Њ.)

Ове знамените, пуне дубоког и високог
значења ријечи изрекао је пјесник и владика
Црногорски Петар Петровић-Његош. И заиста,
љубазна браћо, у овом кратком и привременом
животу на овом свијету, нема ништа љепше,
племенитије нити часније, него, кад човјек својим
примјерним животом, својим радом и својим добрим
дјелима у народу своме, у ком живи и дјелује,
своје име овјековјечи. Те у истини, ако се је
ико досад ових знаменитих ријечи удостојио, то
је међу првима први, међу достојнима најдо-
стојнији наш блажено-упокојени Митрополит
Георгије Николајевић.

У овом моменту немам довољно снаге нити
ријечи, да би се могао за њега као човјека, прво-
свештеника и великог добротвора српско-право-
славног народа, достојно изразити у оној потпуној
мјери и цјелини узвишености и достојанства,

какво је Он заиста у овом српско-православном
народу заслужио, те и Своје име овјековјечило.

Довољно је, љубазна браћо, то, кад погле-
дамо на Његова велика и славна дјела као:
књижевника, добротвора и великог поборника
цркве и школе српско-православне, видићемо, да
су Га та дјела подигла и узвисила на онај ви-
соки степен, до кога се без великих жртва и
самопрјегорења себе неможе доћи; а с' друге
стране увјерићемо се, да су та дјела учинила,
да Га је не само свештенство и народ Његов,
него и страни свијет високо цијенио, поштовао
и тако рећи обожавоо.

Управо са јучерашњим даном навршила се
је година од дана смрти великог добротвора и
Митроносаца Георгија Николајевића, чији спомен
ево и ми чинимо, да се заједно са осталом нешом
браћом бар у неколико одужимо великом добро-
твору народа српско-православног.

О, Ти оче и владико свети, који си сада
на истини, погледај са висине небесне на нас,
на стадо Твоје, моли се за нас Оцу небесном,

да нас умудри и укријепи да можемо Твојим примјером живљети: свету православну вјеру и цркву љубити, своју српску народност чувати и добра дјела чинити.

О, Ти велики добротворе, нека ти је вјечан спомен у народу твоме, име ти се спомињало докле траје сунца и мјесеца, а душа ти почивала у рајском насељу: *идѣжи нѣтъ колѣзнь, ни печаль, ни коздыхъ нѣтъ, но жизнь безконечная.*“ Амин.

Пет бесједа

Николе М. Шкорића, пароха вршанскога.

(Наставак.)

II.

На Богојављење.

Ово је син мој, љубезни, који ми је по вољи, Њега послушајте.

(Мат. III. 17., XII. 18.; Лука IX. 35)

Благочестиви Хришћани!

Ове ријечи изговорио је Бог отац на данашњи дан, кад је св. Јован крститељ кршћавао Божијег јединца сина, Господа нашега Исуса Христа. Изговорио их је, да тијем покажа, да је Исус Христос зблиља прави син Божији, Спаситељ свијета и истинити Бог.

Бог отац рекао је народу, који је ондје стајао: „Њега послушајте!“, да народ послуша Исуса Христа, као обећаног Спаситеља свијета.

И заиста је Исус Христос био по вољи оца небеснога, послушан своме хранитељу Јосифу, мајци Марији, па и самим законима земаљским.

Кад се Исус Христос као син Божији и прави Бог покораво вољи Оциној и властима земаљским, за што се не би и ми покоравали нашим властима и старјешинама, јер каже св. писмо: „Свака душа, да се покорави властима које владају; јер нема власти, да није од Бога, а што су власти, од Бога су постављене“ (Приче Сол. 8., 15. и 16.; Дан. 2., 21.; 4., 32.; Јован 19., 11.; I. Петр. 2., 13.; Тит. 3., 1.) Свим властима, које је Бог поставио, једини је њихов рад, да нама владају, т. ј. управљају, те да дођемо на пут, који води у царство небесно. А пошто им је то једини рад, то оне (власти, старјешине) немају кад орати и копати, него им морамо ми давати у новцу оно, што код нас заслуже.

Св. писмо опет вели: „Тако, који се супроти власти, супроти се наредби Божијој; а који се супроте, примиће гријех на себе. Јер владари нијесу страх добријем дјелима, него

злијем. Хоћеш ли пак, да се не бојиш власти, чини добро и имаћеш похвалу од ње; јер је слуга Божији теби за добро. Ако ли зло чиниш бој се“ (Рим. 13., 1—5).

Да је зло за онога, који не слуша старјешине свога, најбоље ће нам показати рђав примјер:

1. Нечастивих (сотона, ђавола), који су били анђели, па су се почели противити Богу и хтјели, да Га не слушају; онда је Бог наредио, да се они казне. И тако су стјерани са небеса (Лука 10., 18.), па више никада не ће видјети царства небеснога ни раја; него су старјешине над паклом, што је најгоре.

2. Адамова и Евина казна, који нијесу слушали Бога, него ђаволе, што се био у змију увукао, због чега су они истјерани из раја.

3. Дјеца, која не слушају своје родитеље те их за то родитељи куну, а сва кућа родитељска пропада због њихова неваљалства, јер родитељи морају плаћати штете, које рђава дјеца чине. Уз то морају подносити велике трошкове, док им дјеца издрже затвор.

4. Општина, у којој људи не слушају своје свештенике и начелнике.

5. Народ у једној држави, који не слуша власти од Бога постављене, тај ни Бога не поштује, који је најстарији.

Знате и видјели сте, да нам љетос Бог не даде кише за три мјесеца. Ето, већ нас је тијем казнио због гријехова.

За то вас лијепо молим, да ово упамтите: Своје старије поштујте и слушајте, а њихову замуку плаћајте. Онда ако коме што згријешите, молите га, да вам опрости, па последије отиђите код свога свештеника, те се исповједите. Али треба, да све кажете, што сте згријешили, да вам свештеник опрости, јер је рекао Христос

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

свештеницима: „Кома ви опростите на земљи, биће му опроштено и на небу!“

Будете ли тако чинили и по овим мојим ријечима се владали док сте на земљи, онда ће вам све на добро ићи и међу вама ће бити Божији благослов и лијепа слога. А кад помрете, доћи ћете у царство Божије, гдје Исус Христос царује, јер он увијек сједи с десне стране Бога оца и призива себи оне, који су на земљи добри били. — Христос се јави! Амин.

Вршани, 6. јануара 1891.

III.

На Тодорову суботу.

Благочестиви Хришћани!

„Данас хоћу, да вам кажем што-год о посту.

Кад постиш намажи главу своју и лице своје уми.“ (Мат. 6. 17.).

Ово су ријечи Господа нашега Исуса Христа. које је изговорио својим ученицима, а преко њих свима онима, који су до сада у Њега вјеровали, вјерују и који ће вјеровати! Па шта је Христос хотио с тијем ријечима? Знама, да ви сада мислите у својим срцима: „Од куда ћемо ми знати, ако нам ти не кажеш?“ Ја ћу вам казати, али не зато молим:

I. да ви, који сте ту, мене мало послушате, јер: ко слуша, тај чује, а ко чује, тај и зна, што му је говорено;

II. видим, да вас имаде прилично у овом св. храму, али би још боље било да вас је и ваше, а и мени би управо срце играло, па за то поздравите и друге, који нијесу данас дошли да други пут дођу, па ћете још више чути;

III. да вам кажем, да су ово дани, када треба да сваки дође у цркву, па да се помоли Господу Богу, нека му опрости гријехове и да му даде добро.

Па чујте! Ово није пост. да не једемо само мрсна јела, него је пост и за то, да мало мучимо тијело своје! Да добро у души својој промислимо, да ли смо кога увриједили? Па ако смо, да га замолимо, да нам то опрости! Да се између себе не свађамо, не крадемо, нити, да дажемо јадан на другога! Да не пијанчимо и

не веселимо се, као уз прсте да не! Да гладнога нахранимо, жеднога напојимо, странца у дом уведемо нека се огрије и преноћи; који је болестан, да га посјетимо; који је на путу, да се за њега Богу помолимо, нека му Бог да, да се опет кући здраво поврати!

За тијем, кад постимо, не треба да се хвалимо, да ли постимо, него да смо у души весели, као да и не постимо; јер Бог отац, кад види, да ми постимо, а опет смо у души весели, — даће нам награду у здрављу и напретку, па ће свако видјети благодат Божију. Он знаде све, што ми мислимо. Даклен даће нам здравље, а „од здравља нема бољега богаства“, вели српска пословица.

Сам Господ Бог установио је пост, чим је створио овај свијет, па је рекао: „И ово нека вам буде вјечна уредба: десети дан седмога мјесеца (12., III.) мучите душе своје, и не радите никаквога посла, ни домородац, ни дошљак, који се бави међу вама. Јер у тај дан бива очишћење за вас, да се очистите, и бићете очишћени од сзих грјехова својих пред Господом“ (Моје. II. 30., 10.; III. 16., 29—31).

Кад је даклен то вјечна Божија уредба онда — ако хоћемо, да будемо прави синови Божији — треба и да испуњавамо ту Његову вјечну и св. уредбу. Јер, гдје се слушају Божије уредбе, ту и јесте срећа и напредак, а гдје се не слушају, ту опет долази зло и горе-

Ето тако је наредио Бог, да се пости, а св. мати црква исто наређује и још нам каже: да се овога поста једе само хљеб, сѓ и вариво без зачина мрснога, а пије вода и некад по једна чаша вина.

Ко пости по прописима цркве, а са питањем свога духовнога оца — свештеника —, тај је прави син Божији и прави Хришћанин. јер се влада по вјечној уредби Божијој и црквеној.

А сад вам желим, да у здрављу, љубави и хришћанској побожности проведете овај св. пост, те да сретно дочекате и Христово Васкресење. Амин.

У Драгалевцу, на Тодорову суботу 1891.

(Свршиће се.)

Извод из главног записника свештеничких сједница протопрезвитерата бањалучког.

(Додатак дванајестој редовној свештеничкој сједници у „Босанско-Херцеговачком Источнику“ к броју 4. и 5. од год. 1894., страна 181, 182, 183, 184.).

Тринајеста свештеничка редовна сједница држана 5. јула 1894. год.

Господин предсједник отворио је сједницу молитвом Господњом. „Отче наш“ а онда прешло се је на дневни ред.

Перовођа чита прошли записник држане сједнице 8. фебруара 1894. Свештенство исти записник одобри и своје-ручно подписа: потом чита се Конзисторијални одговор на државној сједници 8. фебруара о. г. број 612. од 17. марта 1894., прими се на повсљно знање, и цјелокупно свештенство овог протопопијата благодарно је Високопречасној Конзисторији на очинском заузимању у погледу материјалног поболшања свештеничког, као и других ствари. —

Свештенство полаже претплату на „Источник“ за II. полу-године. Сви положише осим пароха Милана Радовановића, који никако у сједници није ни био?!? Господин предсједник Вид Ковачевић позива свештенство да му у доидућу сједницу сваки донесе проповједи, које је овај или онај свештеник у току ове године бесједио својим парохјанима.

Господин пресједник препоручује присутном свештенству Конзисторијалну окружницу број 1000 м. од 28. Априла 1894. год. односећи се на сахрањивање упокојених Срба-Ришћана православне вјере. —

Перовођа П. С. Иванчевић моли браћу свештенике — особито новијег кова и који су преуба перу вјешти, да сваки по својој увиђавности и увјерењу писмено у идућу сједницу донесе како би се наш српски прости народ по селима одучио, да не ради празничним и недељним данима — прима се! . . .

Четрнајеста свештеничка редовна сједница држана 29. новембра 1894.

Свештенство прима на повољно знање Конзисторијални допис број 1708 од 28. јула о. г. односећи се као одговор на држану сједницу 5. јула 1894. године. Упутци у погледу поучавања народа, а не ради нећелним и празничним данима врло

су сходни и умјесни; свештенство овог протопопијата настајаће, да се по реченим упутцима равна. —

Господин пресједник протојереј Вид Ковачевић позива браћу свештенике, да концем год. 1894. сваки гледа што љепше и тачније поднијети „исказе“; рођених, умрлих, вјенчаних, број цркава, школа и ђака, а том пргликом нека би сваки особиту пажњу обратио тачном попису душа и кућа у подручју своје парохије. —

Прочитан је Конзисторијални допис број 2694. од 17. новембра о. г. односећи се на пароха Павла Млађановића из Јаворана. Свештеник Млађановић одговара: да је он имао црквени новаца 68 фор. на остави, а то му је одбор црквени повјерио, пошто црква није тако тврда да би се у њој новац оставити смио. Те дакле иста је сума новаца пропала при несретном случају — пожара моје куће.

Примједба. Као што је наведено перовођа П. С. Иванчевић јеромонах и учитељ Гомионички није на овој сједници био, овој записник преписат је по прибиљешкама високопреподобног оца Игумана Г. Гаврила Стојнића.

Петнајеста свештеничка редовна сједница држана 14. фебруара 1895. год.

На прву тачку дневног реда једногласно закључено је, да се Конзисторијалним дописом од 12/12. 1895. бр. 118. припослани формулари испуне, што је у истој сједници и учињено, те ће се речени формулари преко госп. проте Вида Ковачевића Високопречасној Конзисторији што скорије послати. Примјећује се, да су формулари нејасни и неразумљиви. те ако у истим штогод није испуњено онако, како се жели, то се кривња свештенству приписати неможе, него једино нејасности и неподпуности споменутих формулара.

На другу тачку једногласно: да је овај предмет, пошто је дотична окружница исто-предметна са формуларима односно Конзисторијалним дописом од 12./12. 1895. бр. 118. испуњењом и послањем речених формулара Високопречасној

Конзисторији, — ријешен те да се у погледу тога ништа више примјетити нема.

На трећу тачку дневног реда закључено је, да се Високопречасној Конзисторији путем бањалучког протопрезвитерског уреда одговори, да усљед хрђавог зимског времена, те одаљености појединих парохијалних уреда није могуће захтјевани и то тачан исказ послати а то тим више, што у свези са ревидирањем протокола стоје цркве, и црквене општине; усљед чега је ријешено, да ће надлежни протопрезвитер до конца јуна 1895. захтјевани исказ Високопречасној Конзисторији припослати.

Уједно се је пречасно свештенство изразило, да уредно вођење протокола као и домовне књиге од 1884. год. води; само имаде појединих свештеника, који нијесу у стању тачно и лијепим рукописом наведене протоколе и књиге водити.

У ријешењу четврте тачке, свештенство се је одазвало и захтјевану предплату за прво полугодиште 1895 год. положило, те ће се иста преко г. проте Вида Ковачевића што скорије опремити.

Истом приликом свештеник Милан Радовановић удовољио је захтјеву Конзист. дописа од 3./2. 1895. бр 262 дочим свештеник Раде Милошевић није ни дужан предплату захтјевану за друго полугодиште 1894. год. уплатити, јер је исту у своје вријеме са осталим свештеницима уплатио; у погледу тога могуће је, да Високопречасна Конзисторија није узела у обзир, да прото Вид Ковачевић предплате за II. полугодије 1894. год. положио није и то с' разлога, што је исти скупљач добро-босанског Источника, те исти око разпошиљања реченог листа на одређена мјеста трошка имаде; међутим ако се ова предплата захтјева, што у овом случају неби било оправдано, хоће се иста уплатити.

Уријешењу тачке пете састављен је исказ, врху дивљи бракова (конкубината) у подручју протопрезвитерата, те ће исти госп. прото Вид Ковачевић Високопречасној Конзисторији што скорије послати.

На тачку шесту закључено је, с' разлога пошто се је досадањи перовођа Петар С. Иванчевић јеромонах и учитељ манастира Гомионице на звању перовође захвалио, с разлога, што је удаљен од Бањелуке те му је неугодно а и

штетно за његову школу у сједнице долазити да се његова оставка до знања прима.

На мјесто перовође изабран је једногласно госп. Димитрије Ескић, те се је исти тога звања и примио са примједбом, да он није у стању кад би било више посла звање перовође обавити, усљед чега ријешено је, да се истоме перовођи у тежим стварима додијели способан замјеник, којем ће свештество обзиром на посао награду дати.

На тачку седму закључено је, пошто записник од прошле сједнице био је послат од перовође и подпресједника усљед заборави неподписат, поводом чега је а и ради хрђава времена и саобраћаја закаснио, да се исти са овим записником Високопречасној Конзисторији накпадно пошаље.

У погледу осме тачке, свештенство је поднијело исказе захтијеване за год. 1894. те ће се исти Високопречасној конзисторији одпремити.

У ријешењу девете тачке, свештенство је конзисторијалну окружницу узело на повољно знање са примједбом, да оно није у стању препријечити, онима, који моле за дозволу брака, да се исти прије поднесења молбе конзисторији несастану, јер обично у томе брачници самовољно и без питања поступају.

Друга свештеничка ванредна сједница држана 5. априла 1895. год.

На прву тачку дневног реда; у првом реду био је упућен парох Павао Млађановић, да замоли црквени одбор своје парохије, да му поклони оних 68 фор. црквених новаца, који су приликом пожара његове куће изгерили, па ако одбор на то пристане, да исти одбор овоме уреду ради нужног очитовања упути, те ће се о томе Високопречасна конзисторија својевремено убавјестити. Свештенство је надаље убавјештено, да уреди матице и домовне књиге до конца маја т. г. те да сваки свештеник у смислу наредбе Високе земаљске владе од 17/3 1895 бр. 28112 ст. д. пописним комисијама присуствује и истом приликом и домовне књиге уреди; том је приликом и препис речене наредбе сваком свештенику уручен. Уједно је у данашњој сједници удовољено захтјеву окружнице Високопречаске конзисторије од 12/12 1894. бр. 2934. и то припослањем дотичних исказа. Примјећује се, да се исказ дотичне парохије Бочачке односно Агићке и Крминске

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

није могао припослати е' разлога, што је свештеник исте парохије Стево Млађиновић умро а никога није било, који би у погледу тога реченог свештеника замијенити могао.

У погледу друге тачке, узет је Конзисторијални допис на знање са примједбом, да ако nebude могуће парохијалне матице до конца јуна т. г. Остали захтјеви истог дописа ријешени су ријешењем прве тачке.

На трећу тачку одговара свештенство, да му није могуће издати тачан попис за вријеме од г. 1874 до конца маја 1895, пошто се дотичне књиге односно матрикуларни протоколи воде тек од год. 1884. а код новијих свештеника т. ј. Милана Радовановића и Станка Враћешевећа е' разлога пошто су те године своје парохије на-

ступили тек од год. 1886. те је у погледу тога свештенство са госп. котарским предстојником споразумјело се тако, да се захтјевани изводци из протокола крштајемих од год. 1884 до конца маја 1895. саставити имаду.

Примјеђује се уједно, да се у погледу народног пописа неслаже владина наредба број 28112. са конзисторијалним дописом од 13/3 1895 бр. 641., јер владина наредба захтјева изводке онде где имају протоколи крштајемих од почетка 1874. до конца маја 1885. дочим конзисторијални допис захтјева изводке за вријеме од 1874. до конца маја 1895. те се је због тога свештенство морало у погледу тога сагласити са кот. области у горе наведеном смислу.

(Свршиће се.)

Страстна или велика недјеља.

Питајмо се читаоци, зашто је дато страстној, или великој недјељи тако име, или је, може бити, зато, што је она предходна славноме Христовоме Васкрсењу? Заиста није то учињено без узрока у цркви, чему је разлог много интересантан за моћи га дознати.

Сви су дани божији, али и ако су такови. о љубезни моји, по томе наслову могу се сви звати светим, но колико се више морају сматрати за свете они дани, који нас подсећају на дјело, са којим божанско милосрђе достиже, да се тако изразимо, врхунац љубави према нама. Ето нам цвијетне недјеље пред страстном или великом. Тај величанствени празник опомиње нас на свечани улазак Спаситеља у Јерусалим међу пјевањем дјецe „осана“ и поворком народа, носећег са осталима у руци гране маслинове пратњом божанственога одкупитеља, јашећег на живинчету. Ах! последни је то поход, који Спаситељ чини томе неблагоприятном мјесту, коме ће наскоро бити плата мученичка смрт нашег Спаситеља. Промислимо! држањем онога невољнога народа, зар не налазимо другога сличнога у свијету, са којим да одплакујемо и ми сами она света надахнућа стечена од Бога, а нисмо им признателни, а још мање благодарни. Ах! свеблаги Господ дође нам на сусрет толико пута,

а шта за то ми учинисмо? Или ваљда секундирамо за који моменат нагоне његовијех красота, које позиваху грјешника на раскајање. Па онда? Па онда . . . отуда до краткога времена ево нас повраћенијех увриједити га.

Понедјељак, уторак и сриједа страстне или велике недјеље дани су појава разнијех и предходнијех догађаја болне страсти, туге и жалости божанственога одкупитеља. Сљедеју дани доба тавности. Преостју усклици славе, друга се јутра измјењују; цркве се свете обмотавају у црно и промјењују облик. Само један глас предначи; глас који Јерусалим измјењује; глас који оплакује пастира окривљена, а овце стада расуте. Који хришћани, сјетивши се ове сцене, бола и смрти са савјешћу неби пролио сузе покајања? Али ево . . . Кратки тренутци драгоцијени се јављају, а то је *Велики четвртак*, а за то и нова туга. У вече на велики четвртак вечерње и богослужење је величанствено; мелодичко пјеније свуда се распростире: „*Једна славни ученици*“ свуда поје, дванајест страснијех јеванђеља чита; свуда је побожни страх и дивота.

Радост, љубав, признаност, сви најмилији осјећају у сјећању установе божанствене тајне вечере па опет туге изнова. Какав контраст! Христос овога дана зар се не показује у највећем

примјеру љубав наспрам онијех, којима даје на жртву самога себе за живјети с нама и у нама, и са људима? А људи како да не плаћају такву љубав? Има их више и доста, за моћи познати двије величине, а то су: благодет срца спаситељева и тврдоћу неблагодара љуцкога.

Наступа пети дан страстне недјеље: велики петак. Света је црква једнако у црнини. Дан је свет; у њему је спомен великог пожртвовања. Света божија служба обавља се у највећој тишини, сви су вјерни у муци виде се околу пропетога, који му, указују јединство са кором побожнога одговарања свете службе божије, похвалом спаситеља, снаге, бесмртости, те пита у име Христа, објест човјекове природе: „Народе! мој ишта ти учиних? Шта ли још треба чиниши?“

Срце би се распукло, да је од камена; нема човјека, ма да је човјек, да није уздрман страстима и мучењем нашега спаситеља; јер су ту муке чавала; ту сплетен вјенац од трња; ту жуч и оцат; ту коцкање на хаљинама, ту Пилат и Кајафа на судишту; ту жена Пилатова на мукама због праведника Исуса Христа и т. д. Доклен, она страст мучења, која бјеше код Јудеја мучилаца срам, подруга и стид: то бјеше на спаситељу извршено. Опрости Господе мучиоцима твојим.

За црнином, ево тренутка ведрине; настаје Велика субота. Полећелом плочом у вис божанственим одкупитељом, рађа се сјај и сунце, мало по мало освјетљујући празнину у црквама, црквицама, манастирима очитујући одање освјетљивим осјећајима божанственога одкупитеља; читају се у исто вријеме пророчанства, освећује се молитвеник св. жртвом, читају се и пјевају свете пјесме светитеља, од којијех је најодивотнија бугарштина пречисте матере божије на јутрењи за својим божанственим сином, а све се то свршава, јада би Бог дао људима удостојање наслеђа вјечнога, успјехом свете тајне пуне топ-

лијех милосрђа: пјева се на посљедку: „Слава у висинама Богу.“

Ах! ко може изразити радост неизречену онога тренутка, када се чита апостол, а свештеник се спрема к читању св. еванђеља. Тада настају најусхитни моменти у нашој св. цркви; на преносу, реко би да се спаја небо са земљом. Види се бљесак. као да земно може да надмаши небески рајски бљесак? Да у тим тренутцима иамеђу Господа и душе праведнијех вјерника, добријех хришћана саобраћај буде сјајнога живота, те се с тиме осјетимо лаганима, а ближи к небу, ближи Богу, позвати смо ићи у свету цркву светијех дана, а поглавито да мислимо на страсти спаситељеве, о њима судимо, цјенимо их, а с тим да љубимо Господа и одкупитеља свога.

Читаоци! Не рекосмо ли вам о тајностима, које се с молитвама пропраћају овога светог дана, а од части лете са самима нама разумјети, због шта се ова седмица зове светом. Чујте сада, ако желите интимно бити дирнути осјећајима, које даје овај свети дан, који вам улијева радост у срце свију вас као истинитијем хришћанима, мислите на страсти спаситеља нашег, распетог, умрлог и васкреснулог.

Читаоци! покрените вашу душу осјећајима; јер је писано: „Блажиши они, који су чиста срца, јер ће виђети Бога.“

Ми вам сувише говоримо ако хоћемо купати милине, које нам долази од небеске тајанствености овога дана, позвати смо скушеним срцем, а умственом душом расматрати страстне велике дане. Очистите од гнусноће вашу душу, ставите се на љубав божију и виђећете дивоту на себи и код себе преблагога створитеља нашег, а то треба сви да чинимо ради спаса душе и среће наше.

Треће недјеље ускреног поста 1897. год.

Јован Шарић,
парох церањски.

Велики петак у шпанском двору.

Колико ли наслеђе религиознога духа и вјере, живо још не чува народност шпанолска. Та вјера и религиозност, очитују се у јавним

свечаностима, гдје цареви и најугледније личности владе, одају религији дужностно страхопоштовање и испуњавају дужности: дати добар

У примјер вјернима. Случајне противне поређаности овоме, не налазу одобрења у народу шпањолском и у народностима Христијанским, огледајући се у душама њиховима извршења наслеђа владом у вјери и јавноме култу (богоштовљу). Једна тако лијепа слава шпањолаца би приближежена од једнога листа, који прича свечаност „*Великога пешка*“, о заиста лијепој и побожној свечаности у шпањолскоме двору, за то чујмо тај лист, који нам овако о свечаности прича; „Сада ћемо да причамо функцију часнога „крста“ слављена јединственом свечаношћу у мадридекоме двору, а то: „*Велики пешак*“. Краљица Христина, заокружена дјечицом Јелисавом и Еулалиом, са мноштвом часника, придворника и војника алабардијера, сваке године присуствују сви у скупу најприје божијој служби у краљичиној капели, у којој се божија божија свршава од Папиног Нунција, као недавно од Високопреосвештеног Кретона и свештенства. Чим бјеше почела богомоља, видила се краљица сама ићи к мјесту гдје стајаше „*Часни крст*“ на поду. На томе мјесту краљицу очекиваше владика сиона и још један прелат, који држаше у руци једну дашчину сврху које стајаху процеси седморице на смрт осуђених, и то шест из цивилних, а седми војнички окри-

вљеник. Процедуре се вежу неком свиленом црном тканином: Присутна краљица код владике стана, а овај ће јој рећи: „*Ваше Величество*, опрашташ ли овиме осуђеницима?“ на што краљица одговори: „*Опраштам им је да би и мени Бог опростио*“. За тим одма буде бијела свилена тканина стављена у мјесто црне свилене тканине, а радосна новост одмах приопштена седморици несретника. Са не малим укусом и сјајношћу, одма мало за том божанственом богомољом и функцијом, крене се просекија — спровод остатком дрвета „*Часнога крста*“ и једним чавлом Христа спаситеља, с којим би приковат на крету, упутивши се спровод од речене напријед капеле, богомољишту краљичину тако зватоме жутоме малону. Мили дубок утисак, који сваке године оставља двор мадридеки у католичкоме народу, велик је и благочестив, а церимонија благочестивијех поштоваоца тајанствености света и благочестива“.

У *Церанима*, у суботу четврте недјеље поста 1897. године.

Пр. с тал. са неким малим измјенама:

Јован Шарић,
парох церански.

О вјери.

(По Хетингеру)

Истина! Шта је истина? — питао се људски дух од како је човјек сазно за се, али одговора нигдје није могао наћи; питао је природу, што га је окружавала, клањао се ријекама и горама и разним звјеровима у њима, али су ови били нијеми; дизао је очи небу и звијездама, клањао се сунцу и мјесецу, али га ови упутеше на други свијет, више себе. Човјек, у неизвјесности овој, градио је сам себи идоле, да их обожава као господаре природе и човјека, али их је последије сама његова рука рушила . . . То питање морило је људски дух све дотле, док се није појавио Месија са пророчанским ријечима: „Дошао сам на свијет, да свједочим о истини и сваки, који је од истине послушаће мој глас.“ Али се нађе Пилат, који сумњајући у ове божанске ријечи упита: „Шта је истина?“

Исто се питање обнавља у историји непрестано; човјек још увијек испитује и сумња. Ова неодлучнос у највишим питањима, сумња у основне моралне и религијозне истине лежи на души човјечјој као мора, троши све снаге његове, сипе најбољу срж живота његова. Од овога скептичкога правца болује и наше вријеме, ова сумња и данас руши све, али није кадра ништа да изведе ново, да створи боље.

Па, шта је истина? Хоће ли је дух икада наћи, познати; или зар се неће никада његово захтијевање умирити, жеђа његова угасити? . . .

Бог је истина! — то је одговор на наше питање. „Небеса казују славу божју, и дјела руку његових гласи свод небески. Дан дану доказује и ноћ ноћи јавља¹⁾!“ „Он је учинио, да

¹⁾ Гл. 19. ст. 1.—2.

од једне крви сав род човјечји живи по свему лицу земаљскоме²⁾.“ „Што се на њему не може видјети, од постања свијета могло се познати и видјети на створењима и његова вјечна сила и божанство, да немају изговора.“³⁾“ Све, што нас окружује, говори о Богу, који је истина, извор и начело сваке истине. Па не треба човјек да иде далеко од самога себе, да позна Бога. Зар сама урођена у човјеку идеја о истини и правди не води човјека ономе, који је извор сваке истине и правде; зар га идеја добра не води ономе, који је извор свакога добра; зар нам наша савјест не говори о ономе, који ју је усадио у наша срца? Јест, ми га видимо свуда, ми га чујемо, ми га дотичемо, јер није далеко ни од којег од нас. „Ја сам пут, истина и живот — каже сам Господ“⁴⁾.

Али има питања, која не може човјечји разум ријешити. Истина разум наш има у себи идеје истинитог и доброг, правичности и права, које нужно воде Богу и бесмртности, али оно не може да одговори на питање: шта је Бог, какво је његово биће и унутарњи живот; шта је бесмртност и како ће она бити. Разум упознаје истину, али не сву истину и не на најсавршенији начин, Јер мисао нашега духа није апсолутна мисао, она је више учин релативне, условне супстанције, зато је сама релативна, ограничена својим радњама и е тога у свему одвисна од спољашњег свијета. Наше је знање дјелимично, „ми познајемо само њихови зрцалољ к њ гаданин.“ Осим тога, у природи је релативног, условног знања уједно и нагон за развјетком и услов напретка, али е друге стране и могућност заблуде.

²⁾ Дј. ап. 19. ст. 26.

³⁾ Рим. 1. ст. 20.

⁴⁾ Јов. 14. ст. 6.

Ова непотпуност знања људског води дух човјечји у другу, вишу област, ново царство истине и буди у човјеку нову потребу, потребу вјере.

Од оне тачке, гдје нас снага разума оставља, настаје вјера. Вјера слиједи нужно чим се развије у човјеку мисао на Бога. Неки унутарњи глас зове човјека све више и више Богу; човјек чује тај глас и иде за њим, — он га слуша највише у часовима самоће и тешкога искушења. Бог се открива човјеку и човјек, свјестан своје ограничености, слободно се саглашава са његовим откривењем. Он прима све што му је објављено у откривењу, он вјерује у ријеч, „коју је Бог изаслао и која се појавила на земљи; која је постала тијело и настанила се међу нама, пуна милости и истине.“ И тијем је дакле успостављен однос, свега између Бога и човјека. Човјек познаје и признаје Бога, његов дух и срце, разум и вољу одређује и управља једно божанско начело, а то је вјера.

Ова вјера, која је захтјев и разума и моралног осјећаја, доводи човјека до свијести, да је Бог једино, бескрајно и савршено начело свега што постоји; да је он најсавршенији идеал, коме треба да тежимо, како бисмо постали дјоницима вјечнога блаженства. Вјерем у Исуса Христа и искреним усвајањем божанских истина, постаје човјек сином божјим. Бог, који је дао човјеку живот и све, удостојава га и разних благодатних дарова. А шта има човјек да даде своме Богу и оцу? Има: дух, срце и ријеч. Подај Богу ово троје. Подај му дух, познај га, вјеруј у њега; подај му срце и љуби га; подај му своју ријеч и моли му се. Вјера, љубав и нада — то је суштина религије.

К. Б.

Разно.

Избор васељенског цариградског патријарха.
У једном цариградском листу читамо ово: 6 фебруара позвао је св. Синод васељенске патријаршије цариградске 60 митрополита и 28 епархија: прве, да у најкаснијем року од 41 дан у затвореном писму пошљу у патријаршију име кандидата за патријарашки престо, кога ваља да изберу између митрополита потчињених патријаршији,

који имају све услове што их захтијевају прасилници; а друге, да свака поједина одреди по једног свјетског заступника, који ће у речени дан имати да присуствује у скупштини за бирање патријарха.

Друге формалности су ове: чланови св. Синода и провинцијални митрополити, који су се случајно нашли у Цариграду, имали су да пошљу

у запечаћеном писму на пет дана пред састанак купштински т. ј. до 14. марта — свој глас за кандидата. Истога дана заступник патријаршког престола — Константин — писмено је позвао у сједницу све чланове изборне скупштине. Ова се састоји обично од 85 чланова, но усљед одсуства или усљед непотврђеног (неверификованог) избора, број чланова може да буде и нижи.

До данас познати изборници су ово :

1) Чланови св. Синода, т. ј. митрополити : Ефески, Ираклијски, Никејски, Смирненски, Ганохорски, Лемноски, Силанијски, Карпатоски, Елевтеруполски и Еласонски.

2) Митрополита, који се случајно налазе у Цариграду, наиме : Гребенски, Литицки и Преспански.

3) Чланови мјешовитог савјета, а ти су : Фенерли-паша, К. Фотиади беј, Милтиади ефенди Јаково, Константин Петриди, Александар Ганго, Антоније ефенди Сурла, Хочи ефенди и Ђосеоглу.

Преостаје још да се одреди 62 члана, наиме :

1) Двадесет и осам свјетовних епархијских заступника и то епархија : Кесаријске, Ефеске, Ираклијске, Кизичке, Никомидијске, Никејске, Халкидонске, Деркоске, Солунске, Одринске, Самсунске, Јанинске, Бруске, Битољске, Босанске, Кандијске, Трапезундске, Пловдивске, Сјерске, Иконијске, Родоске, Смуњске, Хилске, Скопаљске-Адалијске, и Кастамболске.

Ваља примјетити, да епархије : Никомидијска, Деркоска, Радоска и Иконијска прије не испраћаху нарочите своје делегате у скупштину, но последије се измјенио правилник у оном дјелу, који се односи на лични састав изборне скупштине, и четири епархије : Трновска, Лариска, Видинска и Софијска су замјењене горњима.

2) Велики логотет и два друга виша патријаршијска чиновника.

3) Три чиновника грађанска реда до друге класе.

4) Два војена члана са миралијским (пукковничким) чином.

5) Три грађанска чиновника.

6) Заступник Самоског кнеза.

7) Четири научењака.

8) Пет највећих трговаца.

9) Један ба нкир.

10) Десет заступника од најглавијих заната.

11) Два заступника из престонице.

Бирачи прве категорије назначују се у смислу наредба и обичаја, који владају у епархијама ; бираче других категорија, са искључењем заступника Самоског кнеза, кога бира сам кнез, — назначује св. Синод и мјешовити савјет у пленарној сједници.

Тада се приступа избору 28 световних епархијских заступника. Међутим се напише списак изборника цариградских. Кад су ти списци готови, одмах се приступа избору двојице заступника из Цариграда¹⁾.

Л. Б.

Вид Вулетић-Вукасовић, плодни српски књижевник, сарадник и нашега црквеног часописа, позвао је у 3. броју „Босанске Виле“ од ове године, све србе без разлике, да одпочну сабирати све приче и пјесме из народа, у којима се приповиједа или пјева о св. Сави српском просветитељу. Захвални честитоме књижевнику г. Вукасовићу на толикој пажњи, у једно и сами позивамо све наше пречасно српско-православно свештенство, да се потруди сабрати из народа нашег све приче и пјесме, у којима се наш српски св. Саво слави и опијева. Тога у народу српском има доста, па смо увјерени, да ће лијепи руковети и тога блага из народа сабрати се, ако само вољни будемо радити на томе. „Бос. Вила“ већ је отпочела доносити приповијетке о св. Сави, с тога и сами отварамо рубрику и у нашем листу, за тај посао, молећи браћу свештенике, да у име божије отпочну свој рад. Нека нам сваки бар само по једну такву причу или пјесму изволи послати, па ће бити доста, да се жељана мета постигне.

Пречасног госп. Јована Шарића, пароха церањског и нашега сарадника постигла је тешка жалост. Син његов учитељ Михаил Шарић преминуо је наглом смрћу у 28 години живота свог. Ојађеном родитељу нека сам Бог ублажи тугу за губитком рано преминулог сина, а Бог да упокојенога прости и помилује!

Владачке навике. Принц Уелски, престолонашљедник енглески, има обичај, кад говори, да трепеће и намигује лијевим оком. — Његов син

¹⁾ Како „Цариградски гласник“ јавља, избор новог васељенског патријарха обавиће се до Цвијети. Ур.

принц Едуард, често стискује претима десни образ. — Њемачки цар Виљем силно глади наизмјенице један и други брк. — Краљ Хумберто истодобно глади оба брка, а краљ Угарски и цар Аустријски има обичај, да расчешљава своје бакенбарте (пол-браду). — Египатски кедив редовно при говору цупка лијевом ногом.

Најмање државе на свијету. Западно од хебридских острова лежи држава св. *Килда*, која заузима два квадратна километра, те има неко-

лико стотина становника — рибара, који станују у раштрканим колибама. Владар им је краљица, коју народ слободно бира. Влада јој траје док се не уда, и онда бирају другу, која није прије била на влади. — Друга је држава *Гуси*, у департману малих Пиринеја у Француској. То је република, и постоји већ преко 100 година. Има 120 становника, који су ткачи, а владу сачињава савјет најстаријих људи, који немају плате. За порез незнају.

Књижевне вијести.

Историја Срба по домаћим и страним изворима и писцима. Израдио Милан С. Убавковић. Књига П. Штампарија код „Просвјете“ С. Хоровица у Биограду. Цијена 2 динара. — Овај дио српске историје, расправља догађаје од распада српске царевине, до пропасти Зете.

Госп. Вељко Радојевић у Херцег Новоме, предузео је, да систематски среди све *српске законешке*, које су од 1877. г. печатане по српским листовима, календарима и посебнијем збиркама, а к тима да дода и своју збирку још не печатанијех загометки. Моли сваког, да му јави и напомене да ли још ће има писано о загометкама прије 1877. г.

Изгубљено дијете, приповијетка Хр. Шмида. Превео Мих. М. Станојевић, учитељ. Књига ће имати шест илустрација. Тврди се, да је ово најљепше и најзанимљивије дјело Шмидово. Кроз цијелу приповијетку провијава дах чисте побожности и истинитог родољубља. Сваком својом страницом, подејећа читаоца на моралне дужности и прта врлине, на којима се заснива цио морални живот човјечији; с тога је ова књига особито за нашу српску омладину корисна. Имена претплатника, која стигну до 20. априла књижари Валожића у Биоград, штампаће се. Цијена је 60 пара динарских.

Рачунски задатци, удесили за I. разред основне школе Јовић и Стефановић учитељи. Књига је удешена по рачуници **Мочнина**, која се употребљује у I. разреду њемачких основних школа. У књизи су све рачунске радње, које треба очигледно свршити. На крају има 100 усмених задатака из свих главних комбинација,

које се могу радити с потпуним разумјевањем. Сви задатци подијељени су по сродности у групе. Књизи је цијена *само* 1 грош (20 пара динарских). Добија се код Валожића у Биограду.

Бисерка. Писац „Радетића Марс“ показао је и овом књижицом, да умије да прибере многу лијепу сличицу из нашег сеоског живота, и да је вијерно сними. Књига је с лијепом насловном сликом. Цијена 1 динар. Добија се у свима књижарама.

Писма из народа II. дра Лазе М. Димитријевића, окр. љекара. Цијена 60 пара динарских. Штампарија Милана Ј. Илића Смедерево 1897. г.

Тумач закона и уредаба за српску народно — црквену аутономију у Угарској, Хрватској и Славонији. Написао др. Жарко Миладиновић, адвокат у Руми. Штампарија Ђорђа Ивковића у Новом Саду. Цијена?

Паметно назаренство политичко-економска студија *Јаше Томића* 82 стране. Цијена 20 новч. Штампарија дра Свет. Милетића. Ко поручује само 1 комад, треба да дода 3 новчића за поштарину.

Рјечник хрватскога или српскога језика. Издаје југославенска академија у Загребу. — На предлог пок. Ђуре Даничића још 1867. године закључено је, да се прибира грађа за горњи *рјечник*. Тај огромни посао продужавао се све до данас, а год. 1880. приступило се раду, те је досад издано свега 16 свезака по 10—15 табака велике осмине. 4 свеске чине један дио, те тако до данас су готова 4 дјела, која обухваћају укупно 3680 страна. Првих 14 свезака продају се по 3 фор.,

а остале по 2. Цијело дјело, док се потпуно до-
готови, износиће 8—10.000 страна. Свака ријеч
протумачена је тако, да само за једну ријеч „Бог“
има 8 страна — дакле читава студија. Пошто је
то дјело савршено, ни један завог ни једна књи-
жица, па ни филолози, повјесничари и народо-
словци неби требали да буду без њега. „Ријечник“
се штампа у 2000 примјерака.

**Скупљени граматични и полемични списи Вука
Стеф. Караџића.** књига III, св. II, стр. XI и
257—494 с таблицом снимака. Цијена 2 динара.
— Књига I и II, Вукових списа продаје се у
свима књижарама у Србији по 3 динара у меком
повезу, а *Српски ријечник* истумачен српским и
латинским ријечима (од а до з) за 450 ди-
нара.

„Срби приповједачи“. Тако ће се звати би-
блиотека за нарџ, коју издаје Никола Марко-
вић-Ердељан у Баваништу. Сваког мјесеца изаћи
ће по једна свеска, која ће обухватати до
100 страна и стајеће за претплатнике само 17 нч.,
дочим за непретплатнике свака свеска стаће
30 новч. У свакој такој књижици садржаваће се
рад једног или више радова српских угледних
приповједача. Приповијетка ће се и награђивати,

јер та библиотека већ досад има 1900 претплат-
ника.

**Осми годишњи извјештај учитељске и с њом
спојене I. нар. осн. дјечечке школе као вјежбао-
ници у Сарајеву 1896./96.** У III. годишту те го-
дине било је 24 приправника, у II. 32, а у III. 44.
У I. нар. осн. школи у IV. разр. 48, у III. 49,
у II. 64, а у I. 60 ученика. У спојеном III. и
IV. разр. 33 ученика (т. ј. у III. 20, а у II. 13).

**Извјештај о стању и радњи српског нар-
прозоришта у Н. Саду за пошљедних 14 година.**
У почетку су означени легати и дарови, које је
позоришна управа добила за 15 година, што у
свему показује своту од 21.078 фор. 09 новч. Дана-
шња позоришна дружина броји 15 мушких и 14 жен-
ских чланова. Плата глумачка износи данас суму
од 20.900 фор. На потребе позоришта троши се
29.350 фор. За 15 година дружина је заслужила
362.932 фор. 27 новч., а потрошила 361.587 фор.
78 новч. Сувишак је 1344 фор. 49 новч.

Прикосиљенџ пропоктџдникџ, илюстроканно
религиозно-практџено списание, излази кџтџки мџбџнџцџ оџкџмџ
Юлиј и Јаџвџтџ. Годишња цџџна: за Бџлџгарџа лџка 3,
за странџтџко 3.60 лџка. Редаџтор-издаџтељ: П. С. До-
бџроплодниџ. Сџмоџоџџ (Бугарсџка).

Читуле.

Алекса Поповић, парох и протопрезвитер
сребренички рођен је у Сребреници 8. новембра
1849. год. од родитеља Стеве и Јоке Поповић,
који, прем да су се налазили онда у малој вароши
Сребреници, ипак су се бавили више земљодјелским,
послом. Као и сваки старији, доброжељећи млађем
тако и његов — с очине стране — ђед жудио је да
доведе и научи до реда свештеничког, у чем је
жеља му и испунила се. Особито, у оно вријеме
је необично било, кад не би у свештеничкој по-
родици млађи од старијег прихватио свештенство
у нашљеђе.

Учио је 4 разреда основне школе по псал-
тиру и часловцу и то нешто у Сребреници, а
нешто у Тријешњици, среза рачанског, округа
ужичког, у Србији. Након тога опет је пристојао
уз старије свештенике, те би по нешто искусио
науке и праксе. Дакле како је већ то обичај

прије био, наображен је и спремљен био по
старој школској наобразби.

У дјечачком његовом добу, дат је био на
на терзијски занат, који је био изврсно изучио.
Иза тога кратко вријеме бавио се трговином, јер
су родитељи, ђед и други старији настојали
са свију страна да би супио у свештенички чин.
Како су му ђед поп Јосиф и родитељи оску-
дјевали материјално, то је њихова намјера, а
великим напором и тешкоћама шила, јер зна се
каква је прије уцјена била за „благодат“. Да
би то могао добити, позван је био у Сарајево, за
три мјесеца, да би се као приправник припремио
за свештенички чин, што га је много материјалне
жртве стало и опет не рукоположи се, него
након 1 год. и по.

Приликом каноничне визитације покојног
митрополита Дионисија Илијевића, буде од исотг

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

рукоположен за ђакона 26. јула 1870. године у сребреничкој цркви, а за свештеника 6. августа и госп. у Прибојевић цркви котара сребреничког и буде додијељен ђеду, попу Јосифу, као парохјални помоћник.

Својом енергичношћу и одважношћу, својим патриотизмом за вјеру и народ, толико је радио, да је против себе навукао био жестоки гњев од стране турадије у оно вријеме тирјанско. У то вријеме, тражећи га и гонећи по свом бјеснилу, долазио му је живот више пута у опасност. Против свију својих незгода и патњи борио се, и умјео је доскочити, својом куражи и разборитошћу, али кад је увидио, да му нема опстанка у родном му мјесту, принуђен је био тражити уточиште у Србији 1876. год.

У Србији се овђе онђе налазио, некад у манастирима, некад код свештеника, као капелан, служећи дакле и опет цркву и народ, све до мјесеца октобра 1878. год., у које је вријеме и окупација Босне и Херцеговине обављена. За све вријеме тамошњег бављења, много је искусио — придобио знања, што му је важило, као допуна првом за свештеничко звање, у овим крајевима.

Приволом и жељом народа, и црквена општине сребреничке буде, послје смрти протe Саве Поповића, пароха кравичког, препоручен сарајевском митрополиту Антиму за проту, те га овај позове и произведе за протопрезвитера, у Сарајеву 1. априла 1880 год., о чем и писмена свједочба постоји.

Кроз то добивши звање, добио је и већи углед код народа. Истина, да није велике науке учио, али је ипак много дотјерао био, да се с многим школцем могао поколичити, било у разговору научном, било у бесједи; било истрајношћу у службама. Реван је био за похаћање цркве, вјешт у правилима црквеним, вјешт али ипак непрећеран у церемонијама при обредима.

Поштовао је и љубио науке и ако није велике науке учио што је и посвједочио, да је свог брата Теодосија школсвао не жалећи ни труда ни трошка, прем да је и сам се налазио у сиромашном стању. И сина свог јединца Саву е школи жртвовао, желећи да га она просвети

што по божијем промислу није могао дочекати радост у узданици својој.

У опште рећи био је омиљен и уважен, поштован и љубљен и од народа и власти. Умјео је достојно и свој углед одржати и народну љубав придобити.

Његовим настојањем и ријечју, цркве су многе у подручју подигнуте, неке поправљене и украшене, а свештенством је љубезно управљао.

Његовим настојањем и црквена општина узела је бољи ред и добила углед; његовим настојањем, упливом створен је темељ садањем, црквено-пјевачком друштву у Сребреници. У свему је дакле, колико су му његове умне силе допуштале, радио на корист.

Да ли је тако, како наведох и оцјених рад и дјела покојникова, то апелујем на његов народ, на његове поједине чланове парохијане, те нек они оцјене и према том признају, а мени, као његову брату није толико припадало живот, рад и дјела његова истицати.

Хоће ли га паства — народ и на даље у успомени имати, то би била част и љубав народа према њему, као што је и посвједочено жалосним учешћем при спроводу и погребу.

И још би отац прото стекао љубави; још би доста учинио вриједно свог спомена, да га пророчице смрти — разне болести, не ослабише, те проузроковаше и нанијеше немилу смрт у петак рано, у 4^{1/4} сата 1897.

Тај дан нанесе жалост пастви, тугу породици и плач сиротињи за навјек.

Спровод његов тако је величанствен био, каквог Сребреница у себи није имала, нити ће имати, као што је и диван дан био, да се није могао бољи од Бога жељети.

На спроводу његову било је 8 свештеника. Марко Поповић парох пожарнички из Тузле, као стрип, који је био дошао у нади ради посјете и виђења; Јово Брежанчић парох јеремићки; парох факовићки; Тодор Марковић; парох прибојевићки; Саво Дангић парох братуначки; Ристо Поповић, парох дубравички; Димитрије Блажић парох карински и Јосиф Блажић, парох височнички.

Сви су се стекли да посљедну услугу и почаст одају брату и оцу проти свом.

Како је сутра дан у суботу чињена литургија и спомен за усопше и читуле пречитаване, то је по обичају многи народ и са села дошао био. Спремање и обличење покојниково извршено је тројицом свештеника. Спровод — пратња је текла у најљепшем реду и такту. При спроводу су учествовали г. престојник Ј. Мосаковски и сво чиновништво, које је из почасти према покојнику и вијенац с' тракама на гроб даровало; српско-православно црквено-пјевачко друштво, такођер с вијенцем и барјацима сходним; ђаци основне школе мушки и женски; силни непрегледни народ, грађанства и сељаштва.

Пјевачко друштво и ђаци су најизмјенце анђелски појали, тако, да би се човјеку и нехотице сузе из очију котрљале.

Дознало се било да су и грађани мухамеданци хтјели вјенцем почит указати, али да је то неки Србин — грађанин, кад је пропитиван био, би ли требало — одбио. Ваљда по простоти својој. Пратња је ишла до доње цркве, гдје је варошко гробље православно. Опијело је обављено у цркви. Пред „придите пошљедње цјелованице“ парох факовићки држао је сходан говор — бесједу, у којој је истакао значај и смисао смрти, додавши уз то рад и дјела покојникова, те како да се има у успомени држати.

Покојник је оставио иза себе ожалашћену супругу Соку са двије на удају кћери: Пелагију и Стаку. Најстарија је Анђа удата. Оставио је и своју највећу узданицу и наду — свог јединца сина Саву, којег је дао у Сарајево, у гимназију, који, да га припреми за богословију. У њег је наду имао, е да ће у њем имати помоћ и одмор. Но, али прече божије „покајни крст“.

Бог крјепки и милостиви нек утјеши тужну породицу и дјецу, нек им благост у срце дарује; нек очински промисли о њима, а њему, драгом брату и родитељу, нек дарује блажени покој, „гдје нема уздасаја, него гдје је „крст“ жикотни“.

Лака му земља и вјечна памјат.

Сребреница, 12./III. 1897.

Теодосије С. Поповић,

парох факовићки.

Дне 15. фебруара 1897. год. преселио се у вјечност последије тридневног боловања *Григорије*

Својнић, свештеник марићки у протопрезвитерату приједорском.

Покојни свештеник Глигорије родио се 25. јануара 1810. године у селу Марићкој код Приједора од родитеља Гавре Стојнића свештеника и матере Стеваније рођена Криваја.

Покојник свршио је код свог оца часловац и псалтир, а последије учио је у Приједору и манастиру Гомионици.

Године 1854. децембра 6., рукоположио га је добро-босански митрополит Антим у манастиру Гомионици.

Последије десет година, по божијој вољи умре му попадија, те остане сиротан са четири сина: Стојаном, Тривуном, Ђорђом и Гавром. Последије попадине смрти, ожени Стојана, Тривуна и Ђорђу, а 1872. год. дадне Гавру у школу.

Године 1871. започне са својим парохијанима око једне мале стародревне цркве зване „Гологлавица“ градити данашњу доста велику цркву, у селу Марићкој. При грађи исте цркве претрпио је доста терета и зулума од ондашњих спахија и ага. Мајстори у сијеку једно брвно за цркве у кметовско-спајинском гају, шуми неког Суље Шибића, родом из Бањелуке. Један пут дође Суљо кући у три сахата ноћом, висећи му о коњу топуз, двије мале пушке о ункошу, а двије са ножом за пасом и дуга о рамену, па запита: „камо онај поп, што заповиједа да моју, бива, шуму сијеку, те цркву гради, сада сам дошао да ш њиме размеђим“! Пошто покојник није био ту код куће, него у парохији, то Суљо тако и оде без зла, али поручи, да му дође чардаку одма сутра и *шо „од куће“*, а то је знак да мора неки рушвет понијети, те старина, пошто је Суљо био с чардаком у парохији, морао је да се измири, понесав Суљи четири дуката и свијећу. Кад ли тамо, а Суљо отишао цркви те мајсторе разћерао и оно брвно из половине грађе извадио! Старина узме са собом два своја парохијана и оде Суљи те му дадне четири дуката и свијећу, а онај парохијанин вола, те тако се турчин смири и повлади да мајстори опет дођу. Последије неко вријеме, Мејо Кушмић одузме му у погледу цркве коња, те је старина сиромашни неколико мјесеци носио бисаге преко рамена, и парохинске послове обављао. Тако је

био коњ код истога Меје, док му старина није дао *двадесет и пет дукаша рувивста* (мита).

У 1878. год., и четвртога сина ожени, а за ђакона рукоположи га дабро-босански митрополит Антим 25. јануара, а за свештеника 5. маја 1879. г.

По вољи божијој, умре свештенику Гаври попадија 1884. год. 6. априла, те старина остане уцвијељен. У 1888. год. свештеник Гавро, по конзисторијалној наредби, оде у манастир Гомионицу, те још већма старину оцвијељи судбина, тако ти је старина вијек провео.

На спроводу његовом било је четири свештеника и то: пречасни госп. Симо Поповић, почасни прото из Јелића, Јово Јелић, свештеник градински, Герасим Кочић, јеромонах манастира

Гомионице и Гаврил Стојнић настојатељ и игуман манастира Гомионице, многобројни народ из његове и из оближњих парохија, да се са старином посљедним цјеливањем опросте и до вјечне куће испрате га.

Опрост јну бесједу изговорио је пречасни госп. Јово Јелић, напоменувши трудбе врлог старине и оданост народну, којом је покојник увијек био предусретан.

Покојника оплакују синови: Стојан, Трифун, Ђорђо, Гаврил, игуман и унучад.

Мир нека је пепелу његову, а душа му отпочивала у царству небесном!

Г. С.

Припослано*).

Пречасном Господину „Крнети“ на његова наклапања у „Српству.“

„И језик је ватра, свијет пун неправде. Тако и језик живи међу нашијем удима, поганећи све тијело, и палећи вријеме живота нашега и зашаљујући се од пакла. Језика нико од људи неможе припитомити, јер је немирно зло чуно иједа смртоноснога.“ Јаков III. 6. 8

Кад сам се ријешо, да оно лањске године пишем у овом листу неколико примједаба, на писање Пречаснога госп. „Крнете“ у „Српству“, била ми је намера: да одбијем скроз неосновану његову тврдњу и клевету, као да је наше српско-православно свештенство узрок и повод што пада „релиђија и морал у нашем народу.“ Да ли сам ја постигао постављену цијељ, или не, нека други о том пресуде, ено им Источника од лањске године за август септембар, и октобар. Ја сам то учинио, јер сам држао да би се огријешо о моју свештеничку дужност, кад би прећутао тако дреку и неосновану клевету, на цијелокупно свештенство у Босни и Херцеговини, којега сам и ја „законити“ члан, и које је господин Крнета у „Српству“ насликао у најцрњим бојама тако, да би сваки прави родољуб који је оно прочитао, морао се гнупати сваког свештеника из Босне и Херцеговине па и самог г. Крнете, да се је нешто нашао у Вршцу или гђе тамо у војводини у оно

вријеме, кад је она његова родољубива расправа штампана.

Читајући тај првобитни чланак г. Крнете држао сам да имам посла са човјеком пуним поштења и хришћанског морала, са свештеником, човјеком узвишеним над сокачким и пиљарским пословима оговарања и подметања, и човјеком, који је узео перо у руке из чисте и родољубиве намјере да помогне општој ствари и добру нашега јаднога народа, наше св. матере цркве и њезинијех служитеља т. ј. свештеника, који су до данас барем од свакога запостављени и омаловажени: у сваком погледу. И зато баш што то држах, ја сам се усудио писати у овом листу о тој теми коју је он у „Српству“ покренуо, и то посве објективно, без икаквијех нападаја на његову или ма чију личност — и онако како сам ја ствар познавао, и могао познати у току времена од 16 година мога јавног што учитељског — што свештеничког рада у овом дијелу нашега народа. Али сам се љуто преварио! Јер кад сам сада прочитао писање његово у „Српству“ од ове године у броју 12. 15. 16. под наводом: „Опровржење заблуда „једнога“ попе „за братију“ у Бос. Херцеговачком Источнику“ од 1896. год. на расправу „зашто пада релиђија и морал у нашем народу“ онда

*) За садржај под горњим насловом, уредништво неодговара.

сам истом увидио с ким имам посла. Па пошто мој г. Крнета није управо ни говорио о теми коју је покренуо, него је изволио почастити моју маленкост опадањем, клеветом и измишљотинама, које ни најмање не доликују његовом свештеничком чину, нити његовој високонаучености, коју он као што сам вели „из скромности неће да показује“ (?) нити је навода, које сам тамо истакао — оборио нити их је могао оборити јер су истинити, при свој својој високо-учености — то ћу и ја престати о том говорити. Међу тим ако моја браћа свештеници, њих 400 скоро на броју (осим г. Крнете.) по свој Босни и Херцеговини примају ту његову подвалу и клевету за готов новац (онда нек се не чуде што то и други људи чине.) Добро! Мени то ништа не смета! Нека је и носе на својој грбачи, кад шуте сви као да су оловом заљевени!

Али пошто си ти пречасни господине Крнета у пошљедњем твојем писању, напао лично мене,

а оставио оно о чему смо говорили — познавајући ме добро јер је г. уредник „Источника“ у декембарској свесци код оне моје расправе, ставио почетна слова мога имена а и читаво име међу сарадницима штампано — а пошто ја Тебе пречасни оче немам части познавати (а ти си се као поштен човјек и кавалџер већ и сам морао јавити), то те као човјека и свештеника позивам и молим: да се изволиш мени или у овом листу, или иначе јавити, да могу потражити од Тебе сатисфакције за моју увријеђену свештеничку част, и да се могу поклонити Твојој величини, са којом се Ти тако обилато хвасташ. Не учишиш ли тога, онда ћу бити приморан сматрати Те нападачем и клеветником, који није у стању стати јавно на бранич својијех ријечи.

Да си ми здраво! Твој

Петар Ј. Лапчевић,

свештеник и катихета.

Јавне благодарности.

I.

Побожна христјанка и врла Српкиња Василија Вјештица из Шајиноваца на своје самртном часу и последњој исповиједи пред потписаним својим парохом завјештала је цркви прекајској 1 вола, у вриједности 40 фор. Сматрам за дужност да побожној приложници пожелим у рају вјечно насеље. Дај Боже, да се и други за живота сјете својих св. Храмова, по примјеру ове већ преминуле покојнице.

У Прекаји 23. фебруара 1897.

Предеједник цркв. одбора,

Марко Савић

парох.

II.

Наша Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину, након свију милодара и прилога којима је нашу св. цркву обдарити извољела, и опет се је смиловала, те је нашој цркви на Гојковцу, у парохији церовачкој, котара тешанског, поклонила ове утвари и то: I. два одјејанија са

прибором за проскомидију. II. два диска са једним путиром и звјездинама. III. два велика и врло лијепа ступа пред часне двери. IV. једно велико са три мала кандила пред иконостае. V. два чирака са двикирима за часну трапезу. VI. једну кадоницу од кина сребра. VII. једно копље са кашиком. VIII. један свјећњак са 6 лула. IX. једну дарохранилницу за чести. X. једну кутију са кашиком за болеснике. На томе поновном милостивом дару, потписани црквени одбор у Церовици са овим изриче понизну јавну благодарност преузвишеној земаљској влади, која се о нама и нашим светим црквама отачански стара. Живила Висока Земаљска Влада!

У Церовици (Гојаковац) 26. фебруара 1897.

За одбор предеједник:

Коста Анђелић,

парох.

III.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину, поред досадањег дара (1. евађеља, 1. апо-

стола и I. и II. октоиха) благоизвољела је ми до стива дароватељка по други пут излити своју велику милост сиромашној цркви ивањској, даровавши јој слиједеће црквене утвари: 1 фелон (одежду), 1 епитрахил, 1 појас, 1 ваздух, 2 покровца за св. потир, 1 дискос и 1 наруквнице.

Ове наведене црквене утвари врло су лепе и дивне, да се с њима овај исти св. божији храм може дичити и поносити, јер досад оваких — није у себи имао.

Доље потписани изриче јавним путем нашој премилостивој високој земаљској влади најпокорнију оданост и најпонижнију послушност за овако велики и цијењени милодар, кога је висока дароватељка најмилостивије благоизвољела св. храму приложити, који ће топле молитве вишњем творцу приносити за дуг живот и сретну управу нашем премилостивом цару и краљу Фрањи Јосифу I., Његовом свијетлом Хабсбуршком дому и високој земаљској влади.

Живило Његово Апостолско Величанство Фрањо Јосиф I.! Живила висока земаљска влада, та приложница сиромашних св. храмова.

У име црквеног одбора:

У Пискавицама, 27. фебруара 1897.

Раде Л. Милошевић,
свештеник пискавички.

IV.

Високо ц. и кр. збједничко министарство у Бечу, благоизвољело је најмилостивије подијелити нашој српско-православној цркви дар у износу **2000 фор.** (двје хиљаде форината) за градњу звоника, кога јој ми у почетку ради скорбнијех времена, а послје ради материјалних оскудица не бијасмо кадри подићи, ма да нас је потреба истог увјек дубоко прожимала. До мало времена за тим Високоисто министарство даровало је цркви нашој: евангелије, апостол, први и други дио октоиха, књиге с дивном, управо рећи импозантном штампом и израдом, које је потписана као и први дар на свечан начин из руку врлог старјешине котарског на 18. фебруара т. г. примила.

Оба велика дара високог титорина, изазвала су, покрај свагдањег, још и особно нарочито осјећање благодарности у околном свештенству и народу нашем, те ми као преставници овамошњег црквено народног живота, не можемо, а да и овијен путем у свој лојалности својој не изразимо, за те велике дарове, и велику своју благодарност са сштим признањем и народном жељом:

Да Бог поживи Његово ц. и кр. Апостолско Величанство; Високо Заједничко Министарство и нашу Високу Земаљску Владу, на срећу благаостаје и развиће култа наше домовине!

У Зворнику, 16. марта 1897.

Захвална:

Срп.-правосл. црквено-школска општина.

Свој г. г. претплатницима и сарадницима усрдно честитамо торжанствени и свијетли празник Васкрсења Христовог!

Уредништво.